

ՄԵՐ ԱՆԿԻՒՆԵՆ

Մամուլի Ազատութեան Օրը Եւ Հայաստանեան Լրատուամիջոցներու Տագնապը

Մայիս 3-ը Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան կողմէ հռչակուած է Համաշխարհային Մամուլի Ազատութեան օր: Այդ առթիւ վեր կ'առնուին մամուլի ազատութեան հիմնարար սկզբունքները, գնահատական կը տրուի տարբեր երկիրներու մէջ մամուլի ազատութեան մակարդակին եւ կը դատապարտուին անկախ մամուլի դէմ յարձակումները:

2018-ի ժողովրդային յեղափոխութենէն ասդին մամուլի եւ մարդակային իրաւունքներու պաշտպանութեան ծիրէն ներս Հայաստան արձանագրեց զգալի յառաջընթաց ու «Լրագրողներ Առանց Սահմաններու» կազմակերպութեան 2021 թուականի աղիւսակին վրայ աշխարհի 180 երկիրներուն մէջ կը դասուի 63-րդ դիրքի վրայ: Այս ցուցանիշը բաւական խօսուն է եթէ նկատի ունենանք որ, մամուլի ազատութեան գծով մեծ աւանդոյթ ունեցող Միացեալ Նահանգները կը գրաւէ 44-րդ տեղը: Առաջատարները կը շարունակեն մնալ սկանտինաւեան շարք մը երկիրներ:

Անկախ զբաղեցուցած իր դիրքէն, Հայաստանեան լրատուական դաշտը կը մնայ հեռու իր առաքելութիւնը խղճմտօրէն կատարելու պարտաւորութենէն եւ կը ծախողի ընթերցողներուն կամ ունկնդիրներուն հաւաստի տեղեկութիւն փոխանցելու մէջ: Հայաստանեան լրատուամիջոցներու մեծ մասը գոյատեւելու համար կ'ապաւի մախկին օլիգարքներու կողմէ նիւթական օժանդակութեան վրայ: Անոնք է որ կը թելադրեն տուեալ լրատուամիջոցի ոչ միայն քաղաքական ուղղութիւնը, այլ եւ զանոնք կը դնեն ապատեղեկատուութիւն տարածելու ստիպողութեան տակ:

Կեղծ ու ոչ հաւաստի լուրերու տարածումը ներկայիս կը հանդիսանայ Հայաստանեան մամուլի գլխաւոր տագնապը: Ընկերային ցանցերու վրայ երեւացող անհատական գրութիւններ անմիջապէս կը «ցատկեն» լայն տարածում ունեցող կայքէջեր, որոնք առանց ստուգելու, տեղ կու տան բացայայտ ապատեղեկութիւն եւ կամ զրպարտութիւն պարունակող բովանդակութիւններուն, նոյնիսկ երբ անոնք կը սպառնան երկրի անվտանգութեան ու կը նպաստեն թշնամիի շահերուն: Ասոր ցայտուն մէկ օրինակը վեր-

Արտաւերթ Ընտրութիւններ Կազմակերպելու Նպատակով Փաշինեան Զընտրուեցաւ Վարչապետ

Նիկոլ Փաշինեան ելոյթ կ'ունենայ Խորհրդարանի Մայիս 3-ի նիստին

Մայիս 3-ին, Հայաստանի Խորհրդարանը Նիկոլ Փաշինեանը չընտրեց վարչապետ, 1 կողմ, 3 դէմ եւ 75 ձեռնպահ ձայներու յարաբերակցութեամբ:

Ապրիլ 25-ին Փաշինեան հրատարած էր, որպէսզի համաձայն քաղաքական ուժերու հետ ձեռք ձգուած պայմանաւորուածութեան, երկու անգամ խորհրդարանը նոր վարչապետ չընտրէ եւ կազմակերպուին ընտրութիւններ: Վարչապետի յաջորդ ընտրութիւնը տեղի պիտի ունենայ մէկ շաբաթէն:

Նախքան քուէարկութիւնը, պատգամաւոր Տիգրան Ուրիխանեանի խնդրանքով արձագանգելով

երրորդ նախագահ Սերժ Սարգսեանի վերջին հարցազրոյցին՝ Փաշինեան յայտարարեց, որ Ղարաբաղեան հակամարտութեան կարգաւորման բանակցային բովանդակութիւնը փոխուած է 2015-ին եւ ոչ թէ 2018-էն յետոյ:

«Բովանդակութիւնը փոխուել է, ծուռել է 2015 թուականի աշնանը, 2016 թուականի ձմեռանը: Եթէ Սերժ Սարգսեանը որոշել է, որ ինքը պէտք է բացայայտուենք անի, թող բարի լինի, մարդկանց պատմել 2015 թուականի աշնան եւ 2016 թուականի ձմեռան իրադարձութիւնները: Ուշադրութիւն

Պայտընի Վարչակազմը Պիտի Չստեցնէ Ֆինանսական Օժանդակութիւնը Ատրալէյճանին

Հակառակ նախընտրական յայտարարութիւններուն, ամերիկահայերուն ու գոնկրէսականներուն տրուած խոստումներուն՝ ձօնաշարի վարչակազմը պիտի չստեցնէ ֆինանսական օժանդակութիւնը Ատրալէյճանին, գրած է Ուաշինկթոնին մէջ լոյս տեսնող The Hill պարբերականը: Ժիշդ հակառակը, ըստ հրատարակման, գործող վարչակազմը, հետեւելով իր նախորդներու օրինակին, արդէն իսկ ծանուցում ուղարկած է Գոնկրէս՝ Ատրալէյճանի դէմ ընդունուած 907-րդ լրացումը ստեցնելու մասին:

Ըստ The Hill պարբերականին, պետական քարտուղար՝ Պլինքըն, Գոնկրէս ուղարկած է Ապրիլ 26-ին՝ նախագահ Պայտընի կողմէ Հայոց Յեղասպանութեան ճանաչումէն երկու օր ետք:

Նախագահ Պայտըն քննադատած էր իր նախորդը՝ Դանըլտ Թրամփը՝ Ղարաբաղեան վերջին պատերազմին որդեգրած կրակորական դիրքին համար՝ պահանջելով ճնշում գործադրել եւ կանգ-

Եւրոպական Խորհրդարանի 120 Անդամներ Պահանջած Եւ Ազատ Արձակել Հայ Ռազմագերիները

Եւրոպական Խորհրդարանի 120 պատգամաւորներ նամակով դիմած են Եւրոպական Միութեան ղեկավարներուն՝ կոչ ընելով գործօն քայլեր ձեռնարկելու Ատրալէյճան պահուող հայ ռազմագերիները ազատ արձակելու նպատակով: Եւրոպական յանձնաժողովի նախագահ՝ Ուրսուլա Ֆոն Լայթն եւ ԵՄ խորհուրդի ղեկավար՝ Շարլ Միշելին ուղղուած նամակի բովանդակութիւնը թուիթթրի իր էջով Մայիս 4-ին հրատարակած է Եւրոպական Խորհրդարանի Եւրոպական ժողովրդական կուսակցութեան (EPP) խմբակցութեան փոխնախագահ, պոլկարացի պատգամաւոր՝ Անտրէյ Բովաչեւը:

Ուղերձին տակ ստորագրած եւրոպացի պատգամաւորներու գնահատմամբ՝ Ատրալէյճան պահուող հայ ռազմագերիներու թիւը թեւեւս գերազանցած է 200-ը: «72

Իտալական Պարբերականը Ուրուկուայի Հայութեան, Յեղասպանութեան Եւ Ինքնութեան Պահպանման Մասին

Իտալական ամսագրի էջերուն վրայ լոյս տեսած նկարին մէջ՝ ՍԴԴԿ ատենապետ Դանիէլ Մանուէլեան Կուսակցութեան կեդրոնէն ներս

Վերջերս իտալացի լրագրող Ֆետերիքո Նաստասի աչցելով Ուրուկուայ «Missioni Consolata» ամսագրին համար պատրաստած է ճամբորդական «Տոսիէ», որուն մէջ յատուկ անդադարձած է նաեւ Ուրուկուայի հայ համայնքին: ««Ես հայ եմ», - սպաներէնով

կ'ըսէ Մոնթեվիտոյի «Մէլուտա Վիետա» գրախանութի վաճառող Սիլվանան: Սիլվանան, հակառակ որ ծնած է Ուրուկուայի մէջ, հայերէնի չի տիրապետեր եւ երբեք ոտք չէ դրած Հայաստան, բայց հոգ

ՎԱՅԱՍԱՆԵԱՆ ՄԱՍԻՍ

Սերժ Սարգսեանը Սոռացել է Իր «Սորոսական» Թիմակիցներին

Օրերս ՀՀ երրորդ նախագահ Սերժ Սարգսեանը Armnews.am-ին տուած հարցազրույցում անդրադարձել է Սորոսի հիմնադրամին: Սերժ Սարգսեանն արձագանքելով այն դիտարկմանը, որ Ձեզ մեղադրում են, որ սորոսական ֆոնդերը լայնորէն տարածուել են եւ սկսել են երկիրը քանդել Ձեր կառավարման տարիներին՝ նշել է. «Սորոսի հիմնադրամի ներկայացուցիչներն այստեղ վարում էին այնպիսի քաղաքականութիւն, որի հետ մենք համաձայն չէինք, դա միանշանակ է, բայց Սորոսի հիմնադրամը մուտք է գործել Հայաստան 1997 թուականին»:

Նա նաեւ յաւելել է, որ անհամաձայնութիւններ ունէին սորոսականների հետ, բայց, իր կարծիքով, նրանք այդքան էլ մեծ վտանգ չէին ներկայացնում այն ժամանակ Հայաստանում, որովհետեւ նրանք որեւէ ազդեցութիւն չունէին իշխանութեան կողմից կայացուող որոշումների վրայ. «Իսկ իշխանափոխութիւնից յետոյ իրենք, իհարկէ, ներթափանցեցին եւ՝ խորհրդարան, եւ՝ գործադիր իշխանութեան տարբեր կառույցներ, ու իրենց գաղափարները հիմա իրականացնում են»:

Եւ թէպէտ ՀՀ երրորդ նախագահն ասում է, թէ սորոսականներն իշխանափոխութիւնից յետոյ են ներթափանցել խորհրդարան, այնուամենայնիւ, իր ղեկավարման տարիներին Աժ-ում գործող անձինք եւս գերծ չեն մնացել Սորոսի հիմնադրամի հետ համագործակցելուց:

Այս համատեքստում, չիշեցնենք, որ 2017թ. Սերժ Սարգսեանի օրօք Աժ պատգամաւոր ընտրուած Սամուէլ Ֆարմանեանը 2003-2005 թթ. աշխատել է «Բաց հասարակութեան ինստիտուտի օժանդակութեան հիմնադրամի», այսպէս ասած, Սորոսի հիմնադրամի հա-

յատանեան մասնաճիւղում որպէս «Քաղաքացիական հասարակութիւն» եւ «Զանգուածային լրատուութեան միջոցներ» ծրագրերի համակարգող:

Աւելին՝ 2017-2018 թթ. Աժ նախագահ Արա Բաբլոյեանին եւս տրուել է դրամաշնորհ Սորոսի հիմնադրամից՝ 2014թ. Նոյեմբերի 16-21-ը Հռոմում Պեդիատրիկ պալատի խնամքի 2-րդ եւրոպական կոնգրեսին մասնակցութեան համար: Այս տեղեկութիւնը յայտնել է «Բաց հասարակութեան հիմնադրամները»՝ ի պատասխան Civilnet-ի գրաւոր հարցման:

«Բաց հասարակութեան հիմնադրամներ»-ից նաեւ նշել են, որ իրենց դրամաշնորհներից օգտուել են նաեւ Աժ նախկին պատգամաւոր Հայկ Բաբուխանեանը, որն ստացել է անհատական դրամաշնորհ՝ 2000թ. Սեպտեմբերի 29-30-ը Բուդապեշտում Միջազգային քրէական դատարանի գիտաժողովին մասնակցելու համար: Նշենք, որ թէպէտ Բաբուխանեանը հերքել էր տեղեկատուութիւնը, այնուամենայնիւ հիմնադրամից շեշտել էին իր անունը:

Ըստ հիմնադրամի՝ դրամաշնորհ է ստացել նաեւ 2015թ. ՀՀԿ-ական նախկին պատգամաւոր, «Եւրոպական ինտեգրացիա» ՀԿ-ի ղեկավար Կարէն Բեքարեանը:

Յիշեցնենք նաեւ, որ Civic.am-ը վերջերս յօդուած էր հրապարակել այն մասին, որ ՀՅԴ-ին պատկանող «Եկիր մեղի» հեռուստաալիքը աւելի քան 200,000 տղարի դրամաշնորհ է ստացել Սորոսի հիմնադրամից՝ հաղորդումներ հեարձակելու համար: Իսկ Սերժ Սարգսեանի նախագահութեան տարիներին ՀՅԴ անդամները ոչ միայն խորհրդարանում էին, այլ նաեւ զբաղեցնում էին բարձր պաշտօններ:

«Civic.am» կայքէջ

Մինսկի Խմբի Ձեւաչափի Ակտիւացումն Այլընտրանք Չունի

ԱՐՄԵՆ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի պլատֆորմն անհրաժեշտ է տարածաշրջանում «խաղացող» բոլոր կողմերին, բացի Ատրպէյճանից եւ Թուրքիայից: Կառույցի աշխատանքը կարելու է առաջին հերթին այն բանով, որ արցախեան հիմնահարցը դեռ լուծուած չէ, որքան էլ հակառակի մասին պնդեն թուրքական եւ ատրպէյճանական կողմերը: Եթէ առկայ է չլուծուած հակամարտութեան, ապա քաղաքական հարթակ է անհրաժեշտ այն լուծելու համար, իսկ դրա փորձուած ձեւաչափը Մինսկի խումբն է:

Իրավիճակի մակերեսային դիտարկումից կարելի է եզրակացնել, որ Մինսկի խմբի համաձայնագրահոյ երկրներից միայն Ռուսաստանը, թերեւս, պակաս չհարգուած կը լինի այդ հարթակի աշխատանքով, քանի որ այսպէս, թէ այնպէս անմիջական ներգրաւուածութիւն ունի խնդրի լուծման գործընթացում՝ խաղաղապահի կարգավիճակով: Սակայն ռուսական կողմը միանշանակ դիտարկում է դէպքերի զարգացման այնպիսի ընթացք, երբ Թուրքիան ամէն վայրկեան կարող է վերադառնալ ՆԱՏՕ-ի ուղեծիր: Այս դէպքում արցախեան խնդրի կարգաւորման քաղաքական հարթակի անհրաժեշտութիւնը կը զայ առաջին պլան: Թերեւս, սա է պատճառը, որ ՌԴ-ն չի հրաժարուում Մինսկի խմբի ձեւաչափից:

Դա է փաստում նաեւ Վլադիմիր Փուլիինի եւ Ֆրանսայի նախագահ Էմանուէլ Մակրոնի միջեւ կայացած հեռախօսազրույցը, որի ժամանակ նրանք պայմանաւորուել են վերականգնել ջանքերը ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի շրջանակներում դարաբաղեան խնդրի կարգաւորման շուրջ եւ նախատեսել առաջիկայ օրերին ներկայացնել

այդ ուղղութեամբ յատակ նախաձեռնութիւն: Մակրոնն անդրադարձել էր նաեւ ռազմագերիների, մարդասիրական օգնութեան եւ մշակութային ժառանգութեան պահպանման հարցում առաջընթացի հասնելու անհրաժեշտութեանը:

Փուլիին-Մակրոն հեռախօսազրույցը տեղի ունեցաւ Ապրիլի 24-ին ՃՕ Պայտրնի յայտարարութեան եւ դրան յաջորդած զարգացումների ֆոնին: Հայոց ցեղապանութիւնը ճանաչելու վերաբերեալ ԱՄՆ ուղերձից յետոյ, բոլորի համար անսպասելի, էրտողանը շատ մեղմ արձագանքեց Պայտրնին, աւելին՝ խօսեց ԱՄՆ-ի հետ յարաբերութիւնների նոր փուլ սկսելու մասին: Ի պատասխան արան՝ ՌԴ-ն միանգամից ակտիւացրեց Մինսկի խմբի ձեւաչափի գաղափարը, որի դէմ ոչ մէկ անգամ արտայայտուել էր էրտողանը՝ յայտարարելով վերջինիս անարդիւնաւետութեան մասին: Արձանագրենք, որ Մինսկի խմբի ձեւաչափի վերագործարկման մասին խօսում է նաեւ ԱՄՆ-ն, եւ սպասուում է, որ վերջինիս հետ յարաբերութիւնները բարելաւել ձգտող Թուրքիան այս դէպքում չի ընդդիմանայ այդ գործընթացին՝ այն, իհարկէ, իր կողմից մեծ զիջում անելու միտման ներքոյ:

Իսկ այն, որ ՌԴ-ի եւ Ֆրանսայի նախագահների հեռախօսազրույցի հիմնական թեման եղել է ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի աշխատանքների ակտիւացումը, հաստատեց

Շար.ը էջ 15

Սերժ Սարգսեանի Խնդրանքը Փութինին Ռոբերտ Քոչարեանին

ՅԱԿՈՔ ԲԱՂԱՆԵԱՆ

Օրերս հեռարձակուած իր հերթական հարցազրույցում անդրադառնալով 2018 թուականի Ապրիլի իրադարձութիւններին ու յետագայ զարգացումներին, երրորդ նախագահ Սերժ Սարգսեանը իհարկէ բացայայտ թիրախաւորելով Նիկոլ Փաշինեանին, դրան զուգահեռ բաւականին թափանցիկ ակնարկներով անուղղակի, սակայն խիստ նկատելի թիրախաւորում էր նաեւ երկրորդ նախագահ Ռոբերտ Քոչարեանին: Օրինակ, որքան խօսում են նրան ուղղուած հարցը՝ Փութինից իշխանութիւն խնդրելու մասին, եւ պատասխանը, որ Փութինից պատրաստ է շատ բան խնդրել Հայաստանի համար, եւ խնդրել է՝ նախագահ եղած ժամանակ, սակայն խնդրել իշխանութիւնը պահելու կամ իշխանութեան գալու հարցում, դա իրենք չէ, ինքը չի անի այդպիսի բան, քանի որ դա արժանապատիւ չէ: Թերեւս աւելորդ է մեկնաբանել, թէ ինչ ստոյգացիա է առաջացնում հարցն ու պատասխանը, եթէ նկատի առնենք այն, թէ Փութինի հանգամանքը ինչ աստիճանի ինտենսիւթեամբ է իր քաղա-

քական «քսակում» թափահարել երկրորդ նախագահ Ռոբերտ Քոչարեանը գործնականում թաւշեայ լեզուափոխութիւնից ի վեր, եւ աւելի ու աւելի ինտենսիւ: Հարցազրույցում կան իհարկէ դարձեալ բաւականին հնչող օրինակներ, թէ ինչպէս է երրորդ նախագահը նուրբ ակնարկներով թիրախաւորում երկրորդին: Խոշոր հաշուով, Սերժ Սարգսեանի հարցազրույցը ոչ միայն վերստին վկայեց, այլ ընդգծեց նաեւ, որ ժամանակի ընթացքում աւելի է սրուելու պայքարը նրա եւ Ռոբերտ Քոչարեանի միջեւ՝ նախկին կառավարող համակարգը տնօրինելու, ըստ այդմ այդ համակարգի յետագայ վարքագիծը կառավարելու համար: Այդ պայքարը թերեւս շարունակուելու է նաեւ Յունիսի 20-ից յետոյ, անկախ, թէ ինչպիսի արդիւնքով կ'աւարտուի ընտրութիւնը եւ ինչ ցուցանիշ կ'արձանագրեն ըստ էութեան նոյն ընտրագանգուածի համար պայքարող Ռոբերտ Քոչարեանի եւ Սերժ

Եւ Ակնարկը

Սարգսեանի գլխաւորած դաշինքները, անկախ, թէ նրանցից ով կը յայտնուի խորհրդարանում: Հաւանականութիւնը, որ կը յայտնուեն երկուսն էլ, թերեւս բացառելի չէ, սակայն բաւականին փոքր է: Աւելի հաւանական է, որ երկուսն էլ չյայտնուեն, թէեւ այստեղ իհարկէ երկրորդական գործօն չի լինելու հենց այն, թէ ով ինչ է խնդրում Փութինից: Չի բացառուում անգամ, որ Սերժ Սարգսեանը ակնարկում էր, որ Ռոբերտ Քոչարեանը խորհրդարանում կարող է յայտնուել միայն Փութինի շնորհիւ: Բանն այն է, որ Սերժ Սարգսեանը թերեւս փորձ է անում այդպիսով նաեւ ապահովագրուել այն պարագայի համար, երբ Ռոբերտ Քոչարեանին յաջողուի յայտնուել խորհրդարանում, իսկ իրեն՝ ոչ: Այդ դէպքում բնականաբար առաջանալու է թիմը պահելու խնդիր, հետեւաբար նաեւ արդիւնքի համար բացատրութեան հարց: «ԱՌԱՋԻՆ ԼՐԱՏՈՒԱԿԱՆ»

Հրատարակելով հայաստանեան մամուլին մէջ լոյս տեսնող տարբեր յօդուածներ «ՄԱՍԻՍ» անպայմանօրէն չի բաժնետր հոն արտայայտուող բոլոր միտքերը

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԵՐԹ
ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ
ՄՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԴՆՁԱԿԵԱՆ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի
ԽՄԲԱԳԻՐ
ԳՐԻԳՈՐ ԽՆՏԱՆԵԱՆ
ՎԱՐԻՉ ՏՆՕՐԵՆ
ՎԱՐԷ ԱՁԱՊԱՐԵԱՆ
MASSIS Weekly
Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
E-Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com
(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August
ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA \$50.00, \$100.00 (First Class)
Canada \$125.00 (Air Mail)
Overseas \$250.00 (Air Mail).
All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.
Periodicals Postage Paid at Pasadena CA.
Please Send Address Change To MASSIS WEEKLY

ԼՈՒՐԵՐ

ՀՀ-ն Ընտրութիւններուն Կը Մասնակցի «Հայրենիք» Հետ Դաշինքով

Հայաստանի Հանրապետական կուսակցութիւնը (ՀՀԿ) Յունիս 20-ին սպասուող արտահերթ խորհրդարանական ընտրութիւններուն պիտի մասնակցի Փաշինեանի կողմէ Ազգային անվտանգութեան ծառայութեան (ԱԱԾ) տնօրէն նշանակուած, ապա հեռացուած Արթուր Վանեցեանի «Հայրենիք» կուսակցութեան հետ դաշինքով: Ապրիլ 29-ի երկօրեան տեղի ունեցած ՀՀԿ գործադիր մարմնի նիստէն յետոյ այս մասին յայտարարեց Հանրապետականի փոխ նախագահ՝ Արմէն Աշոտեան՝ կարծիք յայտնելով, թէ Հնարաւոր գործակցութիւն ամենաարդիւնաւէտն է Նիկոլ Փաշինեանին իշխանութենէն հեռացնելու համար:

Հանրապետական կուսակցութեան փոխ նախագահ՝ Արմէն Աշոտեան

«Որոշման կայացման համար հիմք են հանդիսացել ընդդիմադիր դաշտի վերջին զարգացումները, ինչպէս նաեւ հողատունին օր առաջ գահընկեց անելու հրամայականը: Հաշուի առնելով ստեղծուած քաղաքական իրողութիւնները՝ մենք կարծում ենք, որ «Հայրենիք» կուսակցութեան հետ մեր հնարաւոր քաղաքական համագործակցութիւնն ամենաարդիւնաւէտն է լինելու ստեղծուած իրավիճակում հողատունին գահընկեց անելու համար», - ըսաւ Աշոտեան:

ՀՀԿ փոխ նախագահը չի բացառուց, որ արտահերթ ընտրութիւնները իրենց սրտով չեն եղած, փորձած են կանխել անոնց կայացումը, միեւնոյն ժամանակ արձանագրելով՝ որ չեն յաջողած: 44-օրեայ պատերազմէն յետոյ նախկին իշխանական Հանրապետականը ամիսներ շարունակ մէկ տասնեակէն աւելի քաղաքական ուժերու հետ փողոցային պայքարի անցած էր՝ գործող կառավարութեան հրաժարականի պահանջով:

«Միասնական, համայն քաղաքական ուժերի ներդաշնակու-

թեամբ պայքարի հրամայականից՝ մենք որոշում ենք կայացրել, այնուհանդերձ, մասնակցել այս քաղաքական գործընթացին, քանզի ընդդիմադիր, իրական ընդդիմադիր գրեթէ բոլոր ուժերը այլեւս այդ մասնակցութեան պատրաստակամութիւնը հանրայնօրէն արտայայտել են», - յայտարարեց Աշոտեան:

Իսկ արդեօք ՀՀԿ քննարկած է երկրորդ նախագահ՝ Ռոպերթ Քոչարեանի հետ դաշինք կազմելու հարցը՝ ՀՀԿ փոխ նախագահը բացասական պատասխան տուաւ, նաեւ խուսափեցաւ պատասխանել Ռոպերթ Քոչարեան-Սերժ Սարգսեան յարաբերութիւններուն վերաբերեալ հարցին. «Ստիպուած եմ լինելու արձագանգել մի յարաբերութիւններէ, որոնց մասնակից չեմ: Այնպէս չի, որ ես պատիւ ունեմ լինելու Սերժ Սարգսեանի ու Ռոպերթ Քոչարեանի ընդհանուր ընկերը, հետեւաբար մեկնաբանել իրենց մարդկային յարաբերութիւնները համարում եմ անշնորհակալ գործ»:

Ապրիլեան Պատերազմի Հանգամանքները Ուսումնասիրող Յանձնաժողովի Ձեկոյցը Կը Քննարկուի Փակ Նիստով

Աժ-ի պատգամաւորներու ընդհանուր թիւի 1/5-րդը պաշտօնական գրութեամբ առաջարկած է 2016 թուականի Ապրիլին ծաւալուած ռազմական գործողութիւններու հանգամանքները ուսումնասիրող քննիչ յանձնաժողովի գեկոյցը քննարկել Աժ-ի փակ նիստին:

Մայիս 4-ին, այս մասին Աժ-էն ներս յայտարարեց խորհրդարանի նախագահ՝ Արարատ Միրզոյեան: Հարցը դրուեցաւ քուէարկութեան եւ 71 կողմ, 0 դէմ, 1 ձեռնպահ ձայներով ընդունուեցաւ:

«Լուսաւոր Հայաստան»-էն Տարօն Միմոնեան նկատել տուաւ, թէ հարցը հանրային մեծ հետաքրքրութիւն ունի, դռնփակ քննարկուելու պարագային հանրութիւնը ինչպէս պիտի տեղեկանայ գեկոյցի մանրամասնութիւնները:

Աժ-ի նախագահ՝ Արարատ Միրզոյեան համաձայնեցաւ, որ հարցը հանրային մեծ հետաքրքրութիւն ունի, սակայն ընդգծեց, որ հաշուի պէտք է առնել, որ պետական գաղտնիքներ կը պարունակէ: Հանրութիւնը, ըստ Միրզոյե-

անին, հնարաւորութիւն ունի ծանօթանալ գեկոյցի թոյլատրելի մանրամասնութիւններուն իր ներկայացուցիչներու՝ պատգամաւորներու միջոցով:

«Փաստաթուղթը գաղտնագրուել է, գտնուած է Աժ համապատասխան ստորաբաժանումում: Բոլոր պատգամաւորները պէտք է ծանուցուած լինէին, որ կարող են գնալ եւ մանրամասն ծանօթանալ դրան», - նշեց Միրզոյեան:

Յիշեցնենք, որ աւելի վաղ, քննիչ յանձնաժողովի նախագահ՝ Անդրանիկ Քոչարեան յայտարարած էր, որ թէեւ գեկոյցը չէ հրապարակուած, բայց ինքը ծաւալուն ելոյթ կ'ունենայ անոր մասին:

Աւելի վաղ ամփոփուած էր, որ յանձնաժողովի գործունէութեան ընթացքին հրաւիրուած եւ հարցերու պատասխանած են 19 հիւրեր՝ Սերժ Սարգսեանի գլխաւորութեամբ, պատրաստուած է 97 էջանոց գեկոյց, 80 ժամ տեսաձայնագրութիւն: Միակ անձը, որ հրաժարած է յանձնաժողով ներկայանալ՝ զինուած ուժերու գլխաւոր շտաբի նախկին պետ՝ Եուրի Խաչատուրովն էր:

Գլխաւոր Դատախազը Անդրադարձաւ Մարտի 1-ի Գործով Դատավարութեան Շուրջ Ստեղծուած Իրավիճակին

Գլխաւոր դատախազ՝ Արթուր Դաւթեան Աժ-ի պետական իրաւական հարցերու մշտական յանձնաժողովի նիստին անդրադարձաւ Ռոպերթ Քոչարեանի եւ միւսներու գործով դատավարութեան շուրջ ստեղծուած իրավիճակին:

«Ստեղծուած իրադրութիւնում մենք ինչն ենք վիճարկում Սահմանադրական դատարանում: Երբ որ արարքի որակման հետ կապուած դատարանում տեսնում ենք փոփոխութիւն, Քրէադատավարական օրէնքը մեզ տուել է այդպիսի հնարաւորութիւն՝ վերաորակելու: Բայց այդ հնարաւորութիւնը նախատեսող քրէադատավարական նորմը եւ դրան վճռաբեկ դատարանի ու Սահմանադրական դատարանի կողմից մինչ օրս տրուած մեկնաբանութիւնները վկայում են, որ այդ վերաորակումը կարող է կատարուել միայն փաստական հանգամանքների, պայացուցողական պագայի հետ: Եւ սահնց առիթ հանդիսացաւ, որպէսզի մենք Սահմանադրական դատարանի առաջ բարձրացնենք այդ խնդիրը, ստանանք մեկնաբանութիւն ՄԳ-ից: Մեր ակնկալած մեկնաբանութիւնն այն է, որ, այո, դրանով խախտուած է արդար դատաքննութեան իրաւունքը, դրանով տուժողները իրաւունքներն են խախտուած: Եւ այդ մեկնաբանութեան արդիւնքում հարցնում էք՝ ինչ է լինելու: Ստանալով համապատասխան մեկնաբանութիւնը՝ մենք կարողանալու ենք վերաորակում իրականացնել ընդհանուր նորմի, որից յետոյ օրէնքով սահմանուած կարգով վարոյթը կը շարունակուի», - ըսաւ Դաւթեան:

Դատախազը աւելցուց, որ ՀՀ

Գլխաւոր դատախազ՝ Արթուր Դաւթեան

Քրէական դատավարութեան օրէնսգրքի 309.1 յօդուածը բարելաւման կարիք ունի, որպէսզի այսօրինակ իրավիճակներուն ունենանք պատշաճ արդար դատաքննութեան ապահովման համար արձագանգ:

Նշենք, որ Երեւան քաղաքի ընդհանուր իրաւասութեան դատարանը Ռոպերթ Քոչարեանի, Սէյրան Օհանեանի, Եուրի Խաչատուրովի եւ Արմէն Գէորգեանի նկատմամբ դադրեցուցած էր քրէական հետապնդումը Քրէական օրէնսգրքի 300.1 յօդուածի առաջին մասով:

Ասոր նախորդած էր այն, որ Սահմանադրական դատարանը Քրէական օրէնսգրքի 300.1 յօդուածը ձանաչած էր Սահմանադրութեան 78-րդ (համաչափութեան սկզբունքը) եւ 79-րդ (որոշակիութեան սկզբունքը) յօդուածներուն հակասող եւ անվաւեր:

Ընտրախախտումներու Համար Պատիժները Խստացնող Օրինագիծ

Իշխանութիւնները կը նախատեսեն նախընտրական քարոզչութիւնը խոչընդոտելու համար աւելի խիստ պատասխանատուութիւն սահմանել: Խորհրդարանէն ներս այսօր՝ Ապրիլ 28-ին, առաջին ընթացքում քննարկուեցաւ ու ձայներու 79 կողմ, 2 դէմ յարաբերակցութեամբ ընդունուեցաւ Քրէական օրէնսգրքի մէջ փոփոխութիւններ եւ լրացումներ կատարելու մասին ու կից ներկայացուած օրէնքներու մէջ փոփոխութիւններու եւ լրացումներու փաթեթը:

Առաջարկուող փոփոխութիւններուն փաթեթի հեղինակ՝ «Իմ քայլ»-էն Վահագն Յովակիմեան ընդգծեց, որ ասիկա առաջարկներն մէկն է, իսկ ընդհանուր առմամբ օրէնսդրական այս նախաձեռնութեամբ փորձ կը կատարուի նախ եւ առաջ կանխել խախտումները, իսկ խախտուելու պարագային պատիժը աւելի խիստ ըլլայ, քան նախատեսուածը գործող օրէնքով:

«Մինչեւ յեղափոխութիւնը, ընտրութիւնների ժամանակ չի շում էք ընտրութիւնների դէպքերից, երբ որ ինչ-որ խմբեր փորձում էին ընդդիմութեան քարոզարշաւը խոչընդոտելին, յետոյ մնում էին անպատիժ, որովհետեւ այս նորմը չկար: Այս նորմն այլեւս

կը ստիպի բոլոր այն անձանց, ովքեր կը փորձեն քարոզարշաւը խոչընդոտել, կապ չունի քաղաքական հայեացքներից՝ դիմութիւն, ընդդիմութիւն, եթէ որեւէ մէկը փորձի խոչընդոտել քարոզարշաւը, ինքը պէտք է ենթարկուի քրէական պատասխանատուութեան», - նշեց Յովակիմեան:

Ըստ իշխանական պատգամաւորին՝ ներկայ Քրէական օրէնսգրքին մէջ բացեր կան նաեւ ընտրակաշառքի մասով:

Որեւէ կուսակցութեան մէջ չընդգրկուած Աժ-ի պատգամաւոր՝ Արման Բաբաջանեան կասկածի տակ կը դնէ օրէնսդրական այս փաթեթը:

«Դուք ուղղակի չգիտէք ձեր գլխի գալիքը եւ թէ ինչ արհաւիրք էք բերել: Մենք հիմա խելօք նստել մտածում ենք՝ էլ ինչ անենք, որ Քոչարեանին ու նրա միւս դաւաճան գործակիցներին ու յանցակիցներին թոյլ չտանք, որ ընտրութիւնների վրայ կարողանան հնարաւորինս քիչ ազդեցութիւն գործել: Ես հեռու եմ այն մտքից, որ այս փոփոխութիւններով մեզ յաջողուելու է հիմնարար լուծումներ գտնել ընտրական գործընթացը ազատ, արդար եւ թափանցիկ, ինչպէս դուք էիք նշում, անցկացնել», - նշեց Բաբաջանեան:

ԼՈՒՐԵՐ

Հայաստան Պատրաստ է Լայնածավալ Պատուաստումներու. Փաշինեան

Նիկոլ Փաշինեան կը պատուաստուի «Քորոնա» ժահրի դէմ

«Հայաստանը հիմա ունի «Քորոնա» ժահրի դէմ պատուաստանիւթի բաւական մեծ պաշար ձեռք բերած եւ հնարաւորութիւն ունի սկսելու լայնածավալ պատուաստումներ», Մայիս 3-ի Ազգային ժողովի յատուկ նիստի ժամանակ յայտարարեց վարչապետի պաշտօնակատար, վարչապետի թեկնածու՝ Նիկոլ Փաշինեան:

Ան ընդգծեց, որ Հայաստանը թիւերու անկման փուլին է, եւ եթէ պատուաստումը ճիշդ կազմակերպուի, կրնայ արագ ընթացքով յաղթահարել համաճարակը:

«Նոյնիսկ բացասական պատասխանի դէպքում, եթէ քաղաքացին պատուաստուած է, կարող են լինել ճամբորդելու սահմանափակումներ: Բայց նաեւ ուզում եմ ընդգծել, որ միջազգային զբօսաշրջական գործակալութիւնները համար, որպէս ուղղութիւն աշխուժացնելու համար, շատ կարեւոր չափանիշ է ընտրուած, թէ տուեալ երկրում պատուաստումների ինչ մակարդակ է արձանագրուել: Հիմա արդէն Երեւանի, Հայաստանի տարբեր զբօսաշրջային վայրերում կարելի է տեսնել, բարեբախտաբար, զբօսաշրջիկների, եւ եթէ մենք պատուաստման շրջանը ճիշդ կազմակերպենք, կարող ենք վերադարձնել 2019 թուականի

ծաւալները», - ըսաւ Փաշինեան՝ կարեւորելով հիւրանոցներու, հանրային սնունդի կառուցներու եւ սպասարկման ոլորտի ընկերութիւններու աշխատողներու պատուաստման գործընթացի կազմակերպումը:

«Այսօր առաւօտեան մենք Առողջապահութեան նախարարի հետ քննարկում էինք, որ գուցէ պետական ինչ որ տարբերանշան թողարկուի, որ այն ձեռնարկութիւնները՝ կը լինեն ճաշարաններ, հիւրանոցներ եւ այլն, որտեղ աշխատողների 70 եւ աւելի տոկոսը պատուաստուած է, այդտեղ նշուի, որ այդ ընկերութիւններում գտնուելը, նրանք ծառայութիւններից օգտուելը համեմատաբար կամ ընդհանուր առմամբ անվտանգ է», - յայտարարեց վարչապետի պաշտօնակատարը՝ կոչ ընելով յատկապէս հանրային առաջնորդներուն սեփական օրինակով իր ցոյց դնելու այդ ընթացքի կարեւորութիւնը:

Նշենք, որ Նիկոլ Փաշինեան իր տիկնոջ՝ Աննա Յակոբեանի հետ Մայիս 3-ին, պատուաստուած է «Քորոնա» ժահրի դէմ: Պատգամաւոր՝ Թագուհի Թովմասեանի հարցին, թէ ո՞ր պատուաստով պատուաստուած են, վարչապետի պաշտօնակատարը պատասխանեց, թէ չըսէր անոր անունը:

Պայտընի Վարչակազմը Պիտի Չսառեցնէ

Շարունակուած էջ 1-էն

նեցնել ատրպէյճանական զօրքերու առաջխաղացումը դէպի Ղարաբաղ: «Վարչակազմը պէտք է ամբողջութեամբ կեանքի կոչէ 907-րդ լրացումը, դադարեցնելով ռազմական սարքերու հոսքը Ատրպէյճան», - պատերազմի օրերուն յայտարարած էր այն ժամանակ դեռ նախագահի թեկնածու՝ ձօ Պայտըն:

Նախագահական ընտրութիւններէն ու Պայտընի յաղթանակէն յետոյ, այդ տեսակէտը նաեւ պետական քարտուղարի թեկնածու՝ Էնթոնի Պլինքըն պաշտպանած էր գոնկրէսական լուծումներուն: «Եթէ ես հաստատուիմ պետական քարտուղարի պաշտօնին, կ'աշխուժացնեմ ԱՄՆ-ի ջանքերը՝ գտնելու Ղարաբաղի խնդրի յարատեւ կարգաւորում, որ կ'երաշխաւորէ Լեռնային Ղարաբաղի անվտանգութիւնը եւ կը բացառէ նոր պատերազմի բռնկումը», - ըսած էր Պլինքըն՝ հաւաստիացնելով, որ Պայտընի վարչակազմը պատրաստ

է հարկ եղած պարագային գործի դնել թիւ 907 լրացումը ու դադարեցնել Ատրպէյճանին յատկացուող օժանդակութիւնը:

Այս տարուայ Փետրուարին, աւելի քան հարիւր գոնկրէսականներ, թէ՛ դեմոկրատական, թէ՛ հանրապետական ճամբարներէն կոչ ըրած էին նոր վարչակազմին հաւատարիմ մնալու այդ խոստումներուն եւ պատժամիջոցներ կիրառելու Ատրպէյճանի եւ Թուրքիոյ բարձրաստիճան պաշտօնեաներու նկատմամբ եւ կասեցնելու ամերիկեան օժանդակութեան տրամադրումը Պաքուին:

Անցած շաբաթ, սակայն, պարզ դարձաւ, որ Պայտընի վարչակազմը առայժմ չի պատրաստուի կտրուկ փոփոխութիւններ ընել: Ապրիլ 28-ին Ատրպէյճանի նախագահական նստավայրը հաղորդեց, որ Իլհամ Ալիեւի հետ առաջին հեռախօսազրոյցի ընթացքին, պետական քարտուղարը հաւաստիացուցած է, որ Ուաշինկթոն կը շարունակէ ռազմական օժանդակութիւնը Պաքուին:

Անգարա Առայժմ Կը Խուսափի ԱՄՆ-ի Հետ Դիմակայութենէ

«Ռոյթըրզ» լրատուական ծառայութեան վերլուծաբաններ՝ Օրհան Քոչկուն եւ Տոմենիկ Էւանս նշած են, որ հակառակ ԱՄՆ-ի նախագահին կողմէ Հայոց Յեղապանութիւնը ճանաչելու յայտարարութիւնը վրդովմունք յառաջացուցած է Թուրքիոյ մէջ, Անգարան տուեալ հանգրուանին կը խուսափի դիմակայութենէ, ինչ որ կարող է վնաս հասցնել իր փխրուն տնտեսութեան եւ փշրել ԱՄՆ-ի դաշնակից արաբական երկիրներու հետ յարաբերութիւնները կարգաւորելու յոյսերը:

Սովորաբար մարտական գործող Թուրքիոյ առաջնորդը, որ յաճախ կ'օգտագործէ արտաքին վիճաբանութիւնները ներքին աջակցութիւնը հաւաքելու համար, հիմա աւելի շատ կ'եղբոնացած է թուլացած տնտեսութիւնը վերականգնելու վրայ, ինչ որ, ըստ վերլուծաբաններու, անոր վերընտրուելու հեռանկարի բանալին է:

2023-ի ընտրութիւններուն յաղթելու, իշխանութեան երրորդ տասնամեակը մտնելու էրտողանի առիթները կախուած են երկրի տնտեսական իրավիճակը վերականգնելու անոր ունակութիւններէն: Հիմնականին մէջ, Պայտընի պատմական յայտարարութեան յետոյ, էրտողան որեւէ յստակ պատասխան քայլերու մասին չէ խօսած եւ հարցին անդրադարձած է միայն մէկ անգամ: Այդ նոյն ելոյթին, ուր էրտողան քննադատած է Պայտըն «անհիմն», անարդար եւ ճշմարտութեան չհամապատասխանող» յայտարարութեան համար, միեւնոյն ժամանակ ընդգծած է, որ երկու առաջնորդները կրնան նոր փուլ սկսիլ, երբ Յունիսին կայա-

նայ անոնց առաջին հանդիպումը:

Վերլուծաբանները բացատրած են նաեւ, թէ Թուրքիոյ նախագահի համեմատաբար մեղմ ոճը կապուած է տարածաշրջանային իրավիճակով. վերջին տարիներուն Անգարայի ռազմական ներխուժումները եւ յարձակողական արտաքին քաղաքականութիւնը մեծցուցած է Թուրքիոյ կոշտ ուժը, բայց եւ մեկուսացուցած զայն Միջերկրականի արեւելքի եւ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ, ու անցեալ տարեվերջը, Թուրքիան կը ձգտէր բարելաւել թուլացած կապերը Արեւմուտքի եւ արաբական աշխարհին հետ:

Ուաշինկթոնի եւ Անգարայի յարաբերութիւնները արդէն լարուած էին ուսական S-400 (C-400) հրթիռային համակարգերը Թուրքիոյ կողմէ գնելու հետեւանքով, ինչպէս նաեւ Սուրիոյ քիւրտերուն ԱՄՆ-ի աջակցութեան պատճառով: Անգարան սուրիացի քիւրտերը կը կապէ գրոհայիններու հետ, որոնք քանի մը տասնամեակ յարձակումներ եւ խռովութիւններ կը կատարեն Թուրքիոյ մէջ: Ի տարբերութիւն նախորդ նախագահ՝ Տանըլտ Թրամփին, որ յաճախ հեռախօսազրոյց կ'ունենար էրտողանի հետ, ձօ Պայտըն հեռաւորութիւն կը պահէ, իսկ անոր վարչակազմը կը քննադատէ Անգարան մարդու իրաւունքներու իրավիճակին համար: Պայտընը ստանձնելէն ի վեր աւելի քան 3 ամիս է Պայտըն չէ խօսած էրտողանի հետ, անոնց առաջին հեռախօսազրոյցը տեղի ունեցած է Ապրիլ 24-ի նախօրէին, երբ Պայտըն էրդողանին տեղեկացուցած է Հայոց Յեղապանութիւնը ճանաչելու մտադրութեան մասին:

Ատրպէյճանցի Զինճառայողները Խոշտանգած Եւ Սպաննած Են 19 Հայ Գերիներ

Ատրպէյճանցի զինճառայողները 44-օրեայ պատերազմի աւարտէն յետոյ խոշտանգած եւ սպաննած են 19 հայ գերիներ: Ինչպէս կը հաղորդէ «Արմէնփրէս»-ը, այս մասին Դիմատետրի իր էջին վրայ գրած է Միեւ-ի (Մարդու իրաւունքներու եւրոպական դատարանի) գերիներու ու ռազմագերիներու շահերու ներկայացուցիչ՝ Արտակ Զէյնալեան:

«2020 թուականի Սեպտեմբերի 27-ին սկսուած արցախեան երկրորդ պատերազմի ընթացքում, ինչպէս նաեւ 2020 թ.-ի Նոյեմբերի 9-ի եռակողմ յայտարարութեան

ստորագրումից յետոյ, շարունակուել են գերեվարուել ազգութեամբ հայ քաղաքացիական անձինք եւ զինճառայողներ:

Գերութեան մեջ յայտնուած անձանցից 19-ը, խոշտանգուել ու սպանուել են ատրպէյճանական զինճառայողների կողմից, ինչը համարուած է ռազմական յանցագործութիւն:

Ռազմագերիները, ազատագրուած անձանց խոշտանգելու, սպանելու փաստերի առնչութեամբ դիմել ենք Մարդու իրաւունքների եւրոպական դատարան»:

Եւրոպական Խորհրդարանի 120 Անդամներ

Շարունակուած էջ 1-էն

հոգիի պարագային, Ատրպէյճան խոստովանած է, որ այդ մարդիկ իր մօտ են: 112 մարդու պարագային Ատրպէյճան որեւէ տեղեկատուութիւն չէ տրամադրած, եւս 61 անձանց գերեվարութեան մասին տեղեկութիւնները Ատրպէյճանի իշխանութիւնները կտրականապէս կը հերքեն, չնայած այն հանգամանքին, որ փաստերը հակառակը կը վկայեն», - նշած են նամակի հեղի-

նակները, պնդելով նաեւ, որ Ատրպէյճանի գործողութիւնները «ժընեւեան համաձայնագրի յստակ եւ բացարձակ խախտում են»:

«ԵՄ այլեւս չի կրնար Հայաստանը ձգել նման անտանելի վիճակի մէջ: Հարկաւոր է դիմել այնպիսի քայլերու, որոնք թոյլ չեն տար, որ բռնի ուժը անգամ մը եւս գերակայութիւն ստանայ օրէնքին հանդէպ», - նշուած է Եւրոպական խորհրդարանի 120 անդամներու կողմէ ստորագրուած նամակին մէջ:

ՄԱՍԻՍ
ԱՄԵՆԱԿԱՍՏԱՅԵԼԻ ԱՂԲԻՐԸ ՀԱՅՐԵՆԻ ԼՈՒՐԵՐՈՒ

Հայաստան Կը Դատապարտէ Շուշիի Ղազանչեցոց Եկեղեցւոյ Մէջ Կատարուող Գործողութիւնները

Ատրպէյճան կը փոխէ Շուշիի Սուրբ Ամենափրկիչ Ղազանչեցոց տաճարի պատմաճարտարապետական ամբողջականութիւնը, անդրադառնալով հայկական եկեղեցւոյ գմբեթները հանելու վերաբերեալ տեղեկութիւններուն, կ'հազարապէս Հայաստանի Արտաքին գործոց նախարարութիւնը:

«Յատկանշական է, որ Ատրպէյճանը Շուշիի Մայր տաճարի հետ կապուած գործողութիւններ է իրականացնում առանց Հայ առաքելական եկեղեցու հետ խորհրդակցելու, ինչն ակնյայտօրէն խախտում է Հայ հաւատացեալները կրօնի ազատութեան իրաւունքը: Նոյնքան մտահոգիչ է, որ Ատրպէյճանը սկսել է եկեղեցու ճարտարապետական տեսքի փոփոխման աշխատանքներ կատարել մինչեւ ԵՈՒՆԵՍԿՕ-ի փորձագէտները գնահատման առաքելութեան կողմից աշխատանքների սկսումը: Ակնյայտ է, որ Ատրպէյճանը դիտաւորեալ արգելափակում է ԵՈՒՆԵՍԿՕ-ի փորձագէտները մուտքը դէպի վտանգուած հայկական մշակութային ժառանգութեան վայրեր՝ մի կողմից քողարկելու իր կողմից իրականացուած պատերազմական յանցագործութիւնները, իսկ միւս կողմից՝ փոխելու յուշարձանի պատմաճարտարապետական ամբողջականութիւնը»,- նշած է Հայաստանի արտաքին գերատեսչութիւնը:

Որ Մայիս 9-ին ընդառաջ Շուշիի Սուրբ Ղազանչեցոց Ամենափրկիչ եկեղեցւոյ գմբեթները կը հանուին, դեռ երէկ համացանցով գրառում կատարեց Արցախի ներքին գործոց նախարարութեան տեղեկատուութեան բաժնի պետ՝ Յունան Թադևոսեան՝ կից տեղադրելով լուսանկարներ: Հայկական հետքն ու դիմագիծը, հոգեւոր ու մշակութային ժառանգութիւնը Ատրպէյճանը կը վերացնէ վերանորոգման ու վերականգման անուան տակ՝ կ'հազարապէս հայկական կողմը, բայց անարձագանգ:

19-րդ դարուն կառուցուած Ղազանչեցոց եկեղեցին մէկ անգամ վնասուած է 1920-ին Շուշիի հայ բնակչութեան ջարդերու ժամանակ եւ ատրպէյճանցիներու կողմէն օգտագործուած, որպէս պահեստ: Եկեղեցին վերականգնուած էր 90-ականներու պատերազմէն յետոյ, երբ հայկական ուժերը գրաւեցին բերդաքաղաքը: Եկեղեցւոյ վերակառուցուած գմբեթը կրկին վնասուեցաւ 44-օրեայ պատերազմի ժամանակ՝ մէկ օրուայ մէջ Ատրպէյճանի կրկնակի հրթիռակոծման հետեւանքով:

Փաշինեան Զընտրուեցաւ Վարչապետ

Շարունակուած էջ 1-էն

դարձրէք. 2015 թուականի աշնան եւ 2016 թուականի ձմրան, որից յետոյ եկել է 2016 թուականի գարունը եւ եղել է Ապրիլի 2: Այդ բանակցային բովանդակութիւնը փոխուել է հենց այդ ժամանակ, եւ դա ապացուցող փաստաթղթեր կան: 5+2, եկէք խոստովանենք, որ այդպիսի հնարաւորութիւն, ըստ էութեան, երբեք չի եղել, որովհետեւ դեռեւս 2016 թուականին իր տուած հարցազրոյցում Սերժ Սարգսեանը խօսում է 7 շրջանների մասին: Ինքը ասում է, որ հայկական կողմն ասում էր՝ մենք թողնում ենք 7 շրջանները, իսկ ատրպէյճանական կողմն ասում էր՝ ոչ», - ներկայացուց Փաշինեան:

Նիկոլ Փաշինեան նաեւ պարզաբանեց, թէ պատերազմի ընթացքին իրավիճակի մասին ինչու իրավիճակը բաց կերպով չէ ներկայացուած հանրութեան:

«Մեզ ասում են, թէ ինչու

Կարօ Փայլան Թուրքիոյ Մէջ Կան Գործիչներ Որոնք Ողջունեցին Պայտընի Յայտարարութիւնը

Թուրքիոյ Մէջ կան քաղաքական գործիչներ, որոնք ողջունած են ԱՄՆ-ի նախագահ՝ Ժո Պայտընի յայտարարութիւնը Հայոց Յեղասպանութեան ճանաչման վերաբերեալ՝ «Ազատութիւն»-ի հետ զրոյցի ընթացքին ըսաւ Թուրքիոյ խորհրդարանի անդամ, հայագրի Կարօ Փայլան:

«Անշուշտ [կան այսպիսի գործիչներ]: Իմ կուսակցութեանն է Թուրքիոյ խորհրդարան անցած բոլոր պատգամաւորները պատրաստ են ճանաչել Հայոց Յեղասպանութիւնը, առերեսուել ցեղասպանութեան հետ: Մեր՝ Ժողովրդական ժողովրդավարական կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէն յայտարարութիւն տարածեց, ըստ որում Թուրքիան պէտք է առերեսուի Հայոց ցեղասպանութեան հետ», - ըսաւ Փայլան՝ շարունակելով - «Այլ կուսակցութիւններ նոյնպէս ունին անդամներ, որոնք պատրաստ են առերեսուիլ Հայոց Յեղասպանութեան հետ, սակայն համարձակութիւն չունին հրապարակաւ յայտարարելու այդ մասին: Դժբախտաբար, Թուրքիոյ չորս հիմնական կուսակցութիւնները, որոնցմէ երկուքը աշխարհիկ են, երկուքը՝ ազգայնական, որդեգրած են ցեղասպանութիւնը մերժելու դիրքորոշում»:

Կարօ Փայլան յիշեցուց, թէ Թուրքիոյ իշխանութիւնները տասնամեակներ շարունակ վարած են Հայոց ցեղասպանութիւնը մերժելու քաղաքականութիւն:

« 80 տարի լռութիւն էր, բայց

Հրանդ Տինքի ու այլ ժողովրդավար անձերու շնորհիւ կարողացանք խօսիլ Հայոց Յեղասպանութեան մասին, սակայն թրքական հասարակութիւնը պատրաստ չէր տեղի ունեցածը կոչել «ցեղասպանութիւն», բայց պատրաստ էին ըսել, որ ինչ որ նման բան տեղի ունեցած է: Դժբախտաբար, 2015 թուականէն յետոյ էրտողան իշխանութեան ղեկին հաստատեց ազգայնական դաշինք՝ իր ազգայնական գործընկերոջ հետ: Նախորդ հինգ տարիներուն կորսնցուցինք գրեթէ ամէն ինչ, եւ այժմ Թուրքիա կ'ապրինք մերժման հին քաղաքականութեան ներքոյ», - ընդգծեց հայագրի գործիչը:

«Թուրքիա քաղաքական գործիչները ունին իրենց ազդեցութիւնը հասարակութեան վրայ: Հինգ տարի առաջ էրտողան ըսաւ, որ ինչ որ բան տեղի ունեցած է, եւ կը ցաւակցին հայ համայնքին, սակայն այսօր ան կրկին կը հետեւի Հայոց ցեղասպանութեան մերժման քաղաքականութեան: Երբ առաջանորդները կը հետեւին նման՝ մերժման քաղաքականութեան, հասարակութիւնը կ'իջնայ անոր ազդեցութեան տակ: Այսօր Հայոց ցեղասպանութեան մերժումը օրակարգի վրայ է, բայց Թուրքիա կան միլիոնաւոր մարդիկ, որոնք պատրաստ են ճանաչել Հայոց ցեղասպանութիւնը: Մենք պարզապէս կը փորձենք ներազդել Թուրք ժողովուրդին վրայ՝ ճանաչելու Հայոց Յեղասպանութիւնը», - ըսաւ Կարօ Փայլան:

Իտալական Պարբերականը Ուրուկուայի Հայութեան Մասին

Շարունակուած էջ 1-էն

կը տանի իր ինքնութեան: Անոր նման այս երկրին մէջ կայ շուրջ տասնհինգ հազար հայ, որոնք երախտապարտ են Ուրուկուային՝ որ դարձած է աշխարհի առաջին երկիրը որ 1965-ին ընդունուած օրէնքով ճանչցած է «Մեծ Եղեռնը»՝ Հայոց ցեղասպանութիւնը», կը գրէ իտալացի լրագրողը:

Մանրամասն ներկայացնելէ ետք 1915-1916 թուականներու իրադարձութիւնները, Թուրքիոյ կողմէ փաստերու ժխտումը, Հայերու Ուրուկուայ ներգաղթը եւ Յեղասպանութեան 100-ամեակին առթիւ Հռոմի Պապի Հայաստան այցելութիւնը, լրագրողը կը գրէ, որ 1920-ական թուականներէն սկսեալ, բազմաթիւ այլ ազգերու շարքին Հայեր հաստատուած են Ուրուկուայ:

«Անոնք կորսուած էին: Անոնք զաղափար չունէին թէ ուր եկած էին եւ ոչինչ ունէին իրենց ձեռքին», ըսաւ համայնքի մտաւորականներէն Տիէկօ Գարամանուկեան, որ սահուն կը խօսի հայերէն եւ կը վարէ «Ռատիօ Արաքս» մշակութային հաղորդումները»:

Ծառայ էր: Ան եկած է այստեղ ոչ թէ աշխատանք փնտնելու, այլ սպանդէն խուսափելու համար: Ինքնութեան հետ գործ ունենալը պատասխան է ցեղասպանութեան ժխտման, որ կը շարունակուի մինչ օրս», - բացատրած է Դանիէլ Մանուէլեան:

«Ան եւ Տիէկոն առաջնորդներ են Հնչակեան կուսակցութեան, Հայ Սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցութեան, որ ներկայ է շատ երկրներու մէջ, որոնց շարքին՝ Լիբանան, ԱՄՆ եւ նոյնիսկ Ուրուկուայ: Այս հարցազրոյցի համար անոնք մեզ ընդունեցին «Casa Armenia»-այն (Հայկական Տուն) ներս՝ Մոնթեվիտոյի արեւմտային գտնուող Պրատոյի բնակելի թաղամասի վրայ գտնուող գեղեցիկ շէնքէն ներս՝ պարտէզով: Այդ կուսակցութեան նստավայրն է, մշակուցի, սպորտի եւ երեկոյթներու վայր»:

«Անհաւատալի է մտածել, թէ ինչպէս խումբ մը մարդիկ, որոնք եկած էին ծածկուած միայն լաթերով, կարճ ժամանակուայ մէջ ոչ միայն աշխատանք գտան եւ ընտանիքներ ստեղծեցին, այլ կազմակերպեցին համայնքը, հիմնադրեցին դպրոցներ, եկեղեցիներ, միութիւններ, թերթեր, ռատիոկայաններ, երգչախումբեր, եւ երաժշտական փառատօներ: Անոնք մշակեցին Օսմանեան կայսրութեան կողմէ հալածուող ինքնութիւնը, անոնք փրկեցին այն մոռացուած թեմէն», - հպարտօրէն պատմած է Տիէկոն՝ նկարագրելով Ուրուկուայի առաջին հայերու գործունէութիւնը:

Պարոն Նախագահ, Շնորհակալութիւն Զայոց Ցեղասպանութիւնը Ծանաչելու Զամար

Հայոց Ցեղասպանութեան 106-րդ տարելիցին ընդառաջ «Արուեստի Խաղաղութիւնը» կազմակերպութիւնը www.peaceofart.org 2021թ-ի Մարտ ամսուն սկսաւ իր ամենամեայ քարոզարշաւը՝ էլեկտրոնային վահանակներ տեղադրելով ԱՄՆ-ի Մասաչուսեթս նահանգին մէջ: Այս տարուան վահանակներու կարգախօսն էր. «Պարոն նախագահ, արժանապատուութեամբ եւ խիզախութեամբ ճանչցէ՛ք Հայոց Ցեղասպանութիւնը»:

Լրատուամիջոցները արագ արձագանքեցին, ինչպէս նաեւ հեռարձակուեցաւ Հայաստանի հանրային հեռուստատեսութեամբ: Արդիւնքը նկատելի էր, ընթացքին մենք ստացանք բազմաթիւ նամակներ եւ հեռախօսազանգեր, ինչպէս ժխտող-

Մեր կազմակերպութեան ամենամեայ քարոզարշաւի վերջին վահանակը բարձրացաւ Նախագահ Ճօ Պայտրոնին շնորհակալական ուղերձով: Վահանակը կը տարբերի նախորդէն՝ զիրար փոխարինող երկու պատուաններով: Առաջին պատուանով մենք շնորհակալութիւն կը յայտնենք Նախագահին Հայոց Ցեղասպանութիւնը ճանչնալու համար, իսկ երկրորդը կը մէջբերէ նախագահ Պայտրոնի յայտարարութենէն Հայոց Ցեղասպանութեան յիշատակի օրուան կապակցութեամբ: «Ամերիկացի ժողովուրդը կը յարգէ յիշատակը բոլոր այն հայերուն, որոնք դարձան ցեղասպանութեան զոհը 106 տարի առաջ այս օրը»: Նախագահ Ճօ Պայտրոն Ապրիլի 24 2021»:

ներու, այնպէս ալ համակիրներու կողմէ: Մարտի 17ին ստացանք առաջարկ օժանդակելու նմանատիպ վահանակի տեղադրումը Քլիվլենտի մէջ: Իսկ Մարտի 19-ին Ֆիլատելֆիայի Հայոց Ցեղասպանութեան յիշատակման կոմիտէն բարձր գնահատելով մեր նախաձեռնութիւնը՝ առաջարկեց նմանատիպ էլեկտրոնային վահանակներ բարձրացնել նաեւ Ֆիլատելֆիայի մէջ եւ հովանաւորել ատոնք: Ինչպէս նաեւ, Ապրիլ ամսուան ընթացքին, Մասաչուսեթսի մէջ տեղադրուեցան լրացուցիչ էլեկտրոնային վահանակներ, որոնք հովանաւորուեցան "Merrimack Valley"-ի Հայ Դատի Յանձնախումբի կողմէ: Ապրիլի 24-ին նախագահ Պայտրոնը յարգեց իր նախընտրական խոստումը՝ ճանչնալով Հայոց Ցեղասպանութիւնը: «Արուեստի Խաղաղութիւնը» կազմակերպութիւնը վերջին քսանհինգ տարիներու ընթացքին շարունակաբար եւ հաստատակամօրէն կոչ կ'ընէր Ամերիկային ճանչնալ Հայոց Ցեղասպանութիւնը ...

«Արուեստի Խաղաղութիւնը» կազմակերպութիւնը պաշտօնապէս հիմնադրուած է 2003 թ.-ին Մասաչուսեթս նահանգին մէջ, բայց անոր գործունէութիւնը սկսած է դեռեւս 1996 թ.-էն: "Peace of Art Inc, www.peaceofart.org Այն անշահութիւն կազմակերպութիւն է, չունի կուսակցական կամ կրօնական ուղղութիւն: «Արուեստի Խաղաղութիւնը» կազմակերպութիւնը կ'օգտագործէ արուեստի համընդհանուր լեզուն՝ մարդկանց բարօրութեան, հակամարտութիւններու խաղաղ լուծման, Հայոց Ցեղասպանութեան միջազգային ճանաչման: «Արուեստի Խաղաղութիւնը» կազմակերպութիւնը ձօնուած է աշխարհի մէջ խաղաղութեան պահպաններուն եւ բոլոր անոնց, որոնք իրենց կեանքը կը վտանգեն մարդկանց բարօրութեան համար: Հիմնադրման օրէն ի վեր «Արուեստի Խաղաղութիւնը» չէ խնդրած եւ չէ ստացած որեւէ նիւթական օժանդակութիւն անհատական, պետական, կամ այլ արդիւններէ:

Վախճանեցաւ Տ. Գիւտ Արք. Նագգաշեան

Ֆրանսայէն ստացուած լուր մը կը գուժէր վախճանումը Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ երիցագոյն անդամներէն Գերշ. Տ. Գիւտ Արք. Նագգաշեանի: Ան իր մահանացուն կնքած է Ապրիլի 26ին Փարիզի մէջ: Հանգուցեալը ծնած էր Հալէպ 1933ին աւելի քան չորս տասնամեակներ ծառայած է Ֆրանսայի թեմին: Նախ որպէս առաջնորդական փոխանորդ, ապա առաջնորդ եւ հայ-

րապետական պատուիրակ արեւմտեան Եւրոպայի: Վախճանեալ սրբազանին յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցած է Երկուշաբթի, Մայիսի 3ին Փարիզի մէջ:

«Մասիս»-ի այսօրուան ներքին էջին մէջ կարդալ մեր թերթի ներհուն աշխատակից Արժ. Տ. Դոկտ. Զաւէն Ա. Քհնյ. Արգուսանեանի արժեւորումը Գիւտ սրբազանի վաստակի մասին:

Արուեստագիտուի Նորա Ազատեանի Կորուստը

«Պայքար» շաբաթաթիթէն կ'իմանանք թէ Ապրիլի 29ին կեանքէն հեռացած է Նորա Իփէկեան-Ազատեան: Ան ծնած էր Եգիպտոս, արուեստագետ եւ մտաւորական ընտանեկան յարկին տակ:

Նորան իր կրթութիւնն ստացած է Գահիրէի Ֆրանսական Լիսէի մէջ եւ նկարչական բնատուր ձիրքը զարգացուցած է մեծանուն հայ նկարիչ Աշոտ Զորեանի արուեստանոցին մէջ եւ ապա վկայուած Փարիզի ABC արուեստի վարժարանէն: Այնուհետեւ դասաւանդած է արուեստ ֆրանսական Լիսէի եւ Գահիրէի ազգային Գալուստեան վարժարանին մէջ:

Նորան Միացեալ Նահանգներ հաստատուելէն ետք բոլորանուէր աշխատանքի լծուած է զանազան կրթական, ընկերային եւ մշակութային բնագաւառներու մէջ: Հանգուցեալը եղած է բազմակողմանի արժանիքներով օժտուած արուեստագիտուհի մը, որպէս նկարիչ, դերասանուհի եւ դաշնակահար: Ան բազմաթիւ անհատական եւ խմբա-

յին ցուցահանդէսներու մասնակցած է ԱՄՆի, Եգիպտոսի, Եւրոպայի եւ Հայաստանի մէջ: Երկար տարիներ եղած է ատենապետուհի թէքէեան Մշակութային Միութեան Տիթրոյթի մասնաճիւղին:

Նորա Ազատեան իր ետին կը թողու սիրեցեալ կեանքի ընկերը Երուսանդ Ազատեանը եւ զաւակը դերասան Ժիրայր Բաբազեանը:

Մամուլի Ազատութեան Օրը Եւ Զայաստանեան Լրատուամիջոցները

Շարունակուած էջ 1-էն

ջին օրերուն ընդդիմադիր յայտնի մէկ գործիչի դիմատետրի էջին վրայ երեւցած՝ «Յունիսիւն Ստեփանակերտը կ'անցնի Ատրայեճանի հսկողութեան տակ» գրութիւնն էր: Այս վերնագիրը բնականաբար խոշոր գիրերով տարածուեցաւ նախկին իշխանութիւններուն յարող կայքէջերու կողմէ: Սակայն իրականութիւնը այն է որ, աղբիւրը ատրայեճանցի մէկ յիրաւապաշտպան« է, ուր ան կը յայտնէր ապագայի իր ցանկութիւնը, եւ նոյնիսկ հոն, խօսք չկայ Յունիսի մասին: Նման երեւոյթներ ամենօրեայ են Զայաստանի մամուլի էջերուն վրայ եւ դժուար է իրաքանչիւր նման ապատեղեկատուութեան ետեւէն հասնիլ ու հերքում հրապարակել:

Զայաստան կը գտնուի խորհրդարանական ընտրութիւններու շեմին: Յառաջիկայ շաբաթներուն ակնատես պիտի ըլլանք կեղծ լուրերու տարփի մը, որու նպատակը մէկն է՝ իշխանութիւնները վարկաբեկել, հասարակութեան մօտ խուճապ յառաջացնել եւ այդ միջոցաւ որոշ ուժերու համար ըմտրական նպաստաւոր պայմաններ ստեղծել:

Ներկայիս Զայաստանեան լրատուական դաշտին մեծ մասը կը գտնուի ընդդիմադիր կուսակցութիւններու եւ անհատներու ձեռքերուն մէջ: Անցող երեք տարիներուն իշխանութիւնները

չփորձեցին սահմանափակել անոնց նման կարողութիւնները եւ որոշ չափով հաւասար դաշտ ստեղծել քաղաքական բոլոր ուժերուն համար: Յունուարին, երբ հեռատեսիլի ալիքներու արտօնագիրներու նորոգման ժամանակ էր, մերժուեցաւ Քոչարեանի օրօք փակուած միակ անկախ հեռատեսիլի «Ա1» ընկերութեան դիմումը, որուն պէտք էր ընթացք տրուէր, առնուազն անոր խլուած իրաւունքները վերականգնելու համար, բան մը որ արդէն իսկ հաստատուած էր Մարդու Իրաւունքներու Եւրոպական Դատարանին կողմէ:

Ձեր Ծանուցումները Վստահեցէք «Մասիս» Շաբաթաթիթին

Massis Weekly

Volume 41, No. 17

Saturday, MAY 8, 2021

Azerbaijanis Distort Shushi's Ghazanchetsots Church Under Pretext of Renovation

STEPANAKERT — Under the guise of so-called “restoration,” Azerbaijanis are distorting one of the most important Armenian cultural values – the Ghazanchetsots Holy Savior Cathedral in Shushi, Artsakh’s Human Rights Defender Gegham Stepanyan wrote on his Facebook page.

“Azerbaijan cannot renovate the cultural heritage belonging to people against whom hatred had been sown for years at a state level. Under the pretext of the so-called ‘renovation works’ the Azerbaijanis are distorting one of the most important Armenian religious monument – Church of the Holy Savior Ghazanchetsots of Shushi. We have witnessed in numerous cases how Azerbaijan treats to the Armenian cultural values and that’s enough for understanding what’s going on under the pretext of ‘renovation works’. The goal is eliminating the Armenian presence and trace”,

Gegham Stepanyan said.

“For years, Azerbaijan has pursued a state policy of albanianizing the Armenian Christian culture in Artsakh or attributing it to other nations, which has been repeatedly criticized by historians and culturologists for a simple reason: these attempts are baseless both in terms of historical chronology and cultural-architectural features,” he continued.

“If Azerbaijan really cares about the preservation of cultural values, then the question arises why it has not allowed an independent UNESCO expert group to visit the region,” Stepanyan added.

“We raise the issue of vandalism against Armenian culture by Azerbaijan on daily basis informing the relevant international organizations about what is happening. However, the issue does not go beyond criticism or calls, while clear steps are needed,” the Ombudsman said.

Over 120 MEPs Urge EU’s Charles Michel to Demand the Release of Armenian POWs

Members of the European Parliament Andrey Kovatchev (Bulgaria) and Loucas Foulas (Cyprus) and François-Xavier Bellamy (France) have initiated a letter to Charles Michel, President of the European Council, urging them to demand the release of over 200 Armenian prisoners of war held by Azerbaijan. The letter has been co-signed by 119 other MEPs.

“We ask you to act to demand the return of all Armenian prisoners of war to their country,” they said, in a letter to the heads of the European Commission, European Council and EU diplomatic service.

“It is difficult to precisely draw up the number of remaining prisoners and captives, due to the high number of missing persons and the lack of cooperation from the Azerbaijani side,” the MEPs wrote.

“But it would include 72 people whose captivity Azerbaijan admits, 112 people about whom Azerbaijan did not provide any information, and 61 people

whose captivity Azerbaijan categorically denies, but about whom there is concrete evidence to the contrary,” they added.

“Not only is the attitude of Azerbaijan a gross violation of humanitarian law but also in deep contradiction with its claims to move to normalization and reconciliation. It must be stressed that any attempt to link the fate of prisoners and detainees with other requests is unacceptable. Liberation of all prisoners and detainees must be unconditional,” the lawmakers said.

“By demanding the return of all its prisoners and respect for international conventions, Armenia is making a minimum request, in accordance with international law. Azerbaijan cannot shirk its basic legal duties, from the commitments it made itself by adhering to the Geneva Conventions and signing the ceasefire agreement,” the MEPs noted.

Armenian Parliament Fails to Elect Prime Minister Paving Way for its Dissolution

YEREVAN — The Armenian parliament took the first step towards its dissolution on Monday one week after Prime Minister Nikol Pashinyan resigned to pave the way for snap general elections aimed at ending a political crisis in the country.

Armenia’s constitution stipulates that such elections can be held only if the prime minister resigns and the parliament twice fails to elect a new head of the government within two weeks. Pashinyan and his cabinet formally stepped down for that purpose on April 25.

One lawmaker voted for the candidacy of Nikol Pashinyan, 3 voted against and the majority controlled by Pashinyan’s My Step alliance, abstained. The Prosperous Armenia opposition party did not participate in the voting. The parliament will vote again next Monday.

The two opposition parties represented in the current National Assembly assured Pashinyan earlier that they will not nominate prime-ministerial candidates in the event of his election-related resignation.

“My Step will not elect me as prime minister. I will be nominated for the second time and again there will be no other candidates, and I will not be elected either and according to the law, the parliament will be considered to be dissolved,” Pashinyan said before the vote.

The prime minister said that if a parliament-represented opposition party violates this accord, it will be “political suicide” for it. “If that happens My Step faction will elect me as Prime Minister and that will close the issue. I think no one will attempt political suicide,” he said.

US Recognition of Armenian Genocide a Victory in ‘Fight Against Denialism’

NEW YORK (Armradio) — The announcement by US President Joe Biden on Saturday recognizing the Armenian Genocide not only honors the victims and their families, it is also a victory in “the fight against denialism and attempts to whitewash past crimes,” the UN was told on Monday.

Mher Margaryan, Armenia’s permanent representative to the UN, added that the decision by the administration in Washington is a contribution “for which we are deeply grateful.”

His comments came during a panel discussion organized by the Armenian mission at the UN to reflect on the legacy of US-based humanitarian organization the Near East Foundation, and the effect it has had on the evolution of humanitarian multilateralism. The foundation, which was established in 1915 to tackle the humanitarian consequences of the Armenian genocide, is one of the world’s oldest international philanthropic organizations.

“We are paying tribute to this outstanding effort, initially established with the support of the American people

to help alleviate the suffering of the Armenians,” Margaryan said.

Margaryan said that although there has been a lot of discussion over the years about the failure of the world to prevent the Armenian genocide, “100 years on, the ability of the international community to properly identify and react to humanitarian crises is still being considerably challenged.”

He added: “Only recently,

Continued on page 4

Armenian, Russian Army Chiefs Discuss Military Cooperation

MOSCOW — Armenia's and Russia's top army generals have met in Moscow for talks highlighting high-level military contacts between the two states that have intensified after last year's war in Nagorno-Karabakh.

The Armenian Defense Ministry said on Friday that Lieutenant-General Artak Davtyan discussed with his Russian opposite number, General Valery Gerasimov, "a number of issues of bilateral military cooperation" during the meeting held on Thursday.

A short ministry statement gave no details of Davtyan's trip to Moscow. The Russian Defense Ministry issued no press releases on the talks.

The chief of the Armenian army's General Staff flew to the Russian capital five days after Russian Defense Minister Sergei Shoigu and his Armenian counterpart Vagharshak Harutiunyan spoke by phone for a second time in as many weeks.

According to the Defense Ministry in Yerevan, Shoigu and D. Harutiunyan discussed Russia's ongoing peacekeeping operation in Karabakh, activities of a joint Russian-Armenian military contingent and "the main directions of large-scale reforms" of the Armenian army launched after the war.

Harutiunyan also discussed the reforms with Gerasimov in a March 23 phone call. The minister's press office said they agreed that a high-ranking Russian delegation will visit Armenia soon for more detailed talks on the subject.

A delegation led by one of Gerasimov's deputies already held weeklong negotiations with the Armenian army's top brass in Yerevan in January. Harutiunyan said afterwards that the talks were aimed at "assisting us in the reform and modernization of Armenia's armed forces."

France Pressing for Release of Armenian Prisoners

YEREVAN — France has joined international efforts to secure the release of Armenian soldiers and civilians remaining in Azerbaijani captivity, the French ambassador to Armenia, Jonathan Lacote, said on Friday.

Lacote said the issue was on the agenda of French President Emmanuel Macron's April 26 phone call with Russian President Vladimir Putin.

"There is an intensification of processes, which on the one hand is connected with the April 24 [anniversary of the Armenian genocide] and on the other the fact that there is no progress on Armenian prisoners and other issues," he told RFE/RL's Armenian Service.

Russia, France and the United States have long been spearheading international efforts to end the Karabakh conflict in their capacity as co-chairs of the OSCE Minsk Group. Moscow single-handedly stopped the autumn war over the disputed territory with an Armenian-Azerbaijani ceasefire deal brokered by Putin on November 9.

"The objective is to step up the work of the OSCE Minsk Group," said Lacote. "Russia is obviously part of this process because Moscow is present in Karabakh, and the objective is the resumption of a political process so that issues that were not settled by the November 9 document are discussed."

"We have a ceasefire, which is an important achievement, but there are also many unresolved issues that need to be addressed in the Minsk Group format," the envoy stressed, adding that the

unconditional release of the Armenian prisoners is one of them.

The Kremlin reported earlier this week that Putin and Macron "reviewed the developments around Nagorno-Karabakh."

"The parties expressed mutual readiness for coordination on various aspects of the Nagorno-Karabakh settlement, including through the OSCE Minsk Group," it said in a statement.

The truce agreement calls for the release of all prisoners held by the conflicting sides. A total of 69 Armenian prisoners of war (POWs) and civilians have been freed to date. More than 100 others are believed to remain in Azerbaijani captivity. Baku is reluctant to repatriate them, having branded them as "terrorists."

The European Union said on Wednesday that all remaining Armenian captives must be set free "as soon as possible" and "regardless of the circumstances of their arrest."

Former Ruling Party to Run in Parliamentary Elections Through Alliance With Artur Vanetsyan's Hayrenik Party

YEREVAN — Former President Serzh Sarkisian's Republican Party (HHK) announced on Thursday its decision to seek an electoral alliance with another opposition party led by former National Security Service (NSS) Director Artur Vanetsyan.

The HHK and Vanetsyan's Hayrenik (Fatherland) party have been affiliated with the Homeland Salvation Front, a coalition of opposition forces that tried and failed to topple Prime Minister Nikol Pashinyan over his handling of last year's war in Nagorno-Karabakh.

The HHK until recently signaled its desire to boycott snap parliamentary elections expected in June, saying that they could be rigged by Pashinyan. But the former ruling party eventually

decided against an election boycott at a meeting of its governing body headed by Sarkisian. In a statement, it cited the "vital need" to oust Pashinyan.

"Given the existing political realities, we believe that the Hayrenik party's possible political cooperation is the most effective way to dethrone the capitulator [Pashinian,]" Armen Ashotyan, the HHK's deputy chairman, told a news conference.

Vanetsyan, 42, was appointed as head of the NSS immediately the 2018 "Velvet Revolution" that toppled Sarkisian and brought Pashinyan to power. He quickly became an influential member of Pashinyan's entourage, overseeing high-profile corruption investigations into former government officials and Sarkisian's relatives.

Armenian President Armen Sarkissian Investigated Over British Citizenship

YEREVAN — Armenian prosecutors have ordered a criminal investigation into renewed allegations that President Armen Sarkissian is not eligible to serve as head of state because of his past British citizenship.

Sarkissian lived and worked in London, including as Armenian ambassador to Britain, for nearly three decades prior to becoming Armenia's largely ceremonial president three years ago.

The Armenian constitution requires presidential candidates considered by the National Assembly to have been only Armenian citizens for the last six years.

Sarkissian admitted receiving British citizenship in 2002 when the country's former parliament controlled by his predecessor Serzh Sarkisian's loyalists elected him president in March 2018. But he insisted that he renounced it in 2011.

Then opposition lawmakers, notably Nikol Pashinyan, were unconvinced, demanding British documentary evidence of the veracity of his claims. Pashinyan said afterwards that Sarkissian showed him such documents when they met in late April 2018 during the "velvet revolution" that brought him to power. The Armenian prime minister has never publicly questioned the president's eligibility since then.

Earlier this year, 53 lawyers, including the head of the national bar

association, submitted to Armenia's Special Investigation Service (SIS) what they described as information showing that Sarkissian remained a British national after 2011. The law-enforcement agency refused to open a criminal case, leading the lawyers to appeal to the Office of the Prosecutor-General.

A spokesman for Prosecutor-General Artur Davtyan said on Monday that he has decided to order the SIS to formally investigate a possible forgery of documents because he believes that "doubts" about Sarkissian's eligibility have not been dispelled.

"Only a full, objective and comprehensive inquiry can answer all questions," the official, Gor Abrahamyan, told RFE/RL's Armenian Service.

Abrahamyan said that the probe will scrutinize all available documents relating to Sarkissian's British citizenship. "I want to stress that at this point no final legal position can be taken with regard to them," he said.

Sarkissian and his office did not immediately react to the development.

Among the complainants is Ara Zohrabyan, the chairman of Armenia's Chamber of Advocates and a critic of Pashinyan's government. Zohrabyan claimed that he and his colleagues possess records from a private British entity which show that Sarkissian remained a British national at least until 2012.

For the Armenian Community of Uruguay, a Welcoming Country

Recently, the Italian journalist Federico Nastasi accompanied by photographer Mauricio Zina, visited the Armenian community of Uruguay for their special travelers column “Dossier,” featured in the Italian magazine Missioni Consolata. The following is a translation of the Armenian segment in their latest column.

“I’m Armenian,” Silvana, a book-seller in the Ciudad Vieja of Montevideo, tells me in her Rio-Plata Spanish. Silvana, although she was born in Uruguay, does not speak Armenian and has never set foot in Armenia, she cares about her identity. And like her there are about fifteen thousand Armenians in the country, grateful to Uruguay for being the first country in the world to have recognized the “Medz Yeghern”, the Armenian Genocide, with a law in 1965.

Between 1915 and 1916, the Ottoman Empire, led by the government of the “Young Turks,” planned and carried out the deportation of the Armenian population from its territory, authorized by the Tehcir Law of May 29 1915, resulting in the death of one and a half million Armenians. On the night of April 23–24, 1915 in Constantinople, in an operation that beheaded the Armenian intelligentsia, more than a thousand journalists, writers, poets, delegates to parliament, were deported to the interior of Anatolia and massacred along the way. In the death marches, which involved 1.2 million people, hundreds of thousands died of starvation, illness or exhaustion. The males of the families, adults and children, were murdered, and the women dragged through atrocious forced marches and prison camps.

Despite the exodus and photographic evidence of what happened, Turkey does not recognize what many historians call the first modern genocide, based on the ‘scientific’ planning of extermination.

In 2016, on the occasion of the centenary of the Genocide, Pope Francis visited Armenia, condemning the Genocide and prayed to prevent this tragedy from happening again. During his visit to Yerevan, he stressed that memory could be a “source of peace” to bring the two countries on the road to reconciliation.

The country asking for migrants

In the 1920s and 1930s, Uruguay was a proponent of immigration: Italians, Spaniards, and even seven to eight thousand Armenians arrived. They started from Lebanon, France or Syria. They had grown up in orphanages,

because genocide had already taken place. “They were lost, they had no idea where they had come from, they had nothing in their hands,” Diego Karamanukian, an intellectual from the Armenian community of Montevideo, who speaks fluent Armenian and runs Radio Arax, an Armenian cultural radio program, tells MC.

How is it possible that, after a century of genocide, four generations and 13 thousand kilometers away from the site of the events, Armenian identity is still so strong on the north bank of the Rio de La Plata? “I grew up with horror stories from my grandmother, who was a servant of a Turkish family. She came here not to look for work, but to avoid getting killed. Dealing with this identity is a response to the denial of the genocide that continues to this day,” explains Daniel Manuelian. He and Diego are leaders within the Hunchakian party, the Armenian Social Democratic Party present in many countries, including Lebanon, the USA and even Uruguay. For this interview, they receive us at Casa Armenia, a beautiful building with a garden in the residential district of Prado, in the west of Montevideo. It is the seat of the party, a place of culture, sports and parties.

“It is incredible to think how a group of people, who arrived covered only in rags, in a short time not only found work and started families, but organized the community, founded schools, churches, associations, newspapers, radio stations, choirs, and music festivals. They cultivated the identity persecuted by the Ottoman Empire, they saved it from oblivion”, Diego proudly reasoned, describing the activity of the first Armenians of Uruguay. “They arrived knowing that there was no return ticket, they built here the homeland they had lost. They gathered around the center of Montevideo, where there were industries. And maybe there’s also a geographical and nostalgic reason: they went there because they were looking for the mountains of their country,” Diego continues. The first arrivals, at first, worked as laborers, in activities that did not require knowledge of Spanish. Then, they

Continued on page 4

We Thank President Biden for Recognizing the Armenian Genocide

In March 2021, on the eve of the 106th anniversary of the Armenian Genocide, Peace of Art, Inc., www.peaceofart.org launched its annual education campaign by displaying electronic billboards in the state of Massachusetts, USA. The message on this year’s billboards asks, “Mr. President, with honor, dignity and courage recognize the Armenian Genocide.”

The media reacted quickly, as it was broadcast on Armenian public television. The result was noticeable, we received various letters and phone calls from both deniers and supporters. On March 17th, Peace of Art, Inc., received an offer to support the installation of a similar static billboard in Cleveland. Then on March 19th, the Philadelphia Armenian Genocide Commemoration Committee praised our initiative and proposed to erect similar electronic billboards in Philadelphia and sponsor them. During the month of April 2021, an additional electronic billboard was installed in Massachusetts sponsored by the Armenian National Committee of Merrimack Valley.

For the past twenty five years Peace of Art, Inc., has continuously called on America to recognize the Armenian Genocide. On April 24, 2021, President Biden honored his

promise and recognized the Armenian Genocide.

An electronic Peace of Art billboard erected on one of the busy highways in the state of Massachusetts presents two alternating screens. On the first screen, we thank President Biden for recognizing the Armenian Genocide, and on the second, we quote President Biden’s statement on the occasion of Armenian Remembrance Day: “The American people honor the memory of all Armenians who fell victim to the genocide 106 years ago today.” President Joe Biden, April 24, 2021.”

Peace of Art, Inc., was formally founded in Massachusetts in 2003, but it has been active since 1996. Peace of Art, Inc., www.peaceofart.org is a non-profit educational organization with no political nor religious affiliations. Peace of Art uses the universal language of art for the betterment of humanity, to promote peaceful solutions to conflict, and the international recognition of the Armenian Genocide. Peace of Art, Inc., is dedicated to the peacekeepers of the world, all those who risk their lives for the welfare of the people. Since its inception, Peace of Art, Inc., has not requested nor received funding from individuals, organizations or other sources.

Syrian Mercenaries Sentenced to Life in Prison

An Armenian court on Tuesday handed a life sentence to two Syrian men who were captured during last year’s war in Nagorno-Karabakh.

Karabakh Defense army took them prisoner in fierce fighting with Azerbaijani forces stopped by a Russian-mediated ceasefire November 10. They were handed over to Armenia to stand trial on a string of criminal charges, including terrorism.

The trial lasted for just a few hours, with both defendants, identified as Muhrab al-Shkheri and Yusef al-Haji, apparently pleading guilty to the accusations.

The court in the southeastern Armenian town of Kapan sentenced them to life in prison, backing investigators’ claims that that they are mercenaries who were recruited by pro-Turkish militant groups to “terrorize civilians” in Karabakh and commit other war crimes.

The trial prosecutors said the Syrians underwent military training at

a camp in northern Syria in June-September 2020 before being transported to Azerbaijan via Turkey. In addition to a fixed wage of \$2,000, the recruiters also promised to pay \$100 for every Armenian killed by them, according to the prosecutors.

Both men admitted being mercenaries in their testimonies shown on Armenian television late last year. Armenian officials portrayed that as further proof that thousands of Syrians fought in Karabakh on Azerbaijan’s side for money.

The Armenian claims were backed by France and, implicitly, Russia.

French President Emmanuel Macron accused Turkey of recruiting jihadist fighters from Syria for the Azerbaijani army shortly after the outbreak of large-scale hostilities in and around Karabakh on September 27. Russia also expressed serious concern about the deployment of “terrorists and mercenaries” from Syria and Libya in the Karabakh conflict zone.

Service Armenia is Back!

Since 2013, the Paros Foundation's SERVICE Armenia program has taken young people to Armenia for a service and tour program. While Covid-19 forced the cancellation of last summer's program, SERVICE Armenia 2021 is taking place with three planned trip dates.

-SERVICE Armenia 2021 (June 30 to July 18, 2021) Open to participants ages 17 to 23.

-SERVICE Armenia Young Professionals Summer (July 16 to August 1) Open to participants ages 24 to 45.

-SERVICE Armenia Young Professionals Fall (October 15 to 31) Open to participants ages 24 to 45.

"Each year SERVICE Armenia connects young people from throughout the United States to one another and to the homeland in a meaningful and lasting way," said Peter Abajian, Executive Director of The Paros Foundation. "Because of strong interest from young professionals to travel to Armenia too, we added these SERVICE Armenia Young Professional trip dates, and are looking forward to extending this awesome experience to their age group as well."

In 2019, the SERVICE Armenia group worked on projects including the Talin Music School in the town of Talin, the school in the village of

Zorakan, the Debi Arach Children's Center in Gyumri and at the Nor Hachn Museum in the village of Nor Hachn. In addition to these projects, the group implemented orphan excursions for children from the Yerevan Children's Home and the Kharper Home for Special Children. SERVICE Armenia participants assembled food packets and distributed them to 50 families in need.

Applications are now available on The Paros Foundation's website for SERVICE Armenia 2021 at www.parosfoundation.org. The program includes tours to historic, religious and cultural sites in Armenia, English speaking staff and guides, safe and well-located accommodations and transportation combined with interesting cultural and educational activities that will ensure all will have an engaging and memorable experience. The program is open to both Armenians and non-Armenians wishing to participate in this once in a lifetime opportunity. Knowledge of the Armenian language is not required. Join us and create a lifetime of great memories and friends. The deadline to submit the completed application is May 15. Applicants are encouraged to apply early. Contact Peter Abajian at (310) 400-9061 for more information.

US Recognition of Armenian Genocide

Continued from page 1

Azerbaijan and Turkey unleashed brutal, senseless violence against the Armenian people, amid the global pandemic, in an attempt to resolve the Nagorno-Karabakh conflict by force with the involvement of foreign terrorist fighters and mercenaries, accompanied by numerous, extensively documented war crimes."

The envoy said the continuing detention of prisoners of war and civilian hostages by Azerbaijan, in contravention of international humanitarian law, as well as "the widespread, state-led campaign of dehumanization of Armenians (show that) genocidal ideology does not merely belong to history."

Savita Pawnday, deputy executive director of the Global Center for the Responsibility to Protect, said that genocide denial "aggravates the injuries of the past and sows the seeds of future injustice."

While conceding that Biden's recognition of the Armenian genocide was

largely symbolic, she said that accepting the truth of genocides can help to prevent their recurrence, and is a first step toward securing justice for survivors and other victims and acknowledging the patterns of discrimination that can lead to genocide.

"Finding solutions becomes easier (with acknowledgment of genocides), whereas denial aggravates the injuries of the past and sows the seeds of future injustice (in a) world where 18 million people are currently displaced by conflict and war," Pawnday said.

She called on all UN member states to officially recognize the Armenian genocide and "end one century of indifference and denial."

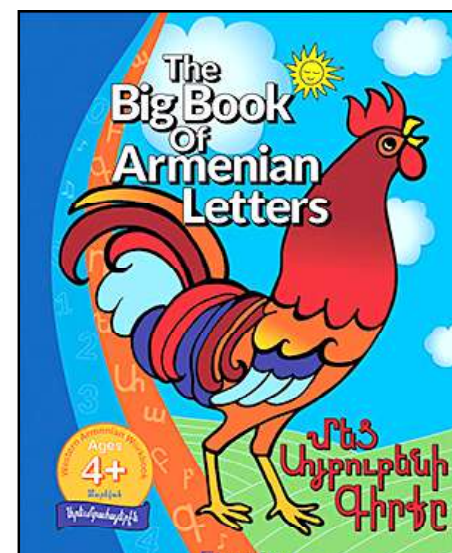
One form denial can take, she added, is the characterization of atrocities as a "humanitarian crisis."

"We all know that current humanitarian crises cannot be solved by blankets and bandages alone," said Pawnday. Addressing the UN in general, she added: "Speeches do not prevent atrocities. Timely political action does.

ArmenianEasy Publishes the Big Book of Armenian Letters

STERLING HEIGHTS, MI — ArmenianEasy, LLC, a publishing house established in 2019 by Armenian-American sisters Cathy Jacobs Brito and Jenny Jacobs Mullen, announces the publication of their first book: The Big Book Of Armenian Letters, a first-of-its-kind Western Armenian alphabet workbook for children ages 4 and up. ArmenianEasy's goal is to provide Western Armenian educational materials that facilitate Armenian language learning (speaking, reading, and writing) for all, including those who may not have the benefit of hearing Armenian spoken in their homes. They have several more books planned for the near future.

The website ArmenianEasy.com and their alphabet workbook were created to fill an educational need. As a homeschooling mother of four, Jenny was trying to find an Armenian workbook to teach her oldest child Armenian letters. She was looking for preschool/kindergarten level activities that would help teach the Armenian letters, without progressing too quickly. Jenny explains, "I wanted something like 'The Everything Book of Preschool Letters', but in Armenian. So I turned to my wonderful artist-of-a-sister, Cathy..." Artist and designer Cathy, began creating activity pages for Jenny's children. The little "side project" quickly blossomed into The Big Book Of Armenian Letters, a beautifully illustrated, 328 page, black and white book filled with activities that introduce children to the 38 letters of the Aypoupen (Armenian alphabet). The activities include mazes, coloring pages, matching, 240 Armenian words, 6 songs, one Bible verse in Western

Armenian, and much more. ArmenianEasy Publishes The Big Book Of Armenian Letters

Their Armenian mother, Hourig Toukhanian Jacobs, laid the groundwork for this endeavor. Hourig was a true master in the realm of teaching Armenian to non-native speakers. As a teacher for the Detroit area A.R.S. schools and as an independent educator, she taught Armenian language to learners of all levels and backgrounds for more than 40 years, usually creating her own curricula from scratch. As a teenager, Cathy began making ink drawings to illustrate her mother's weekly lessons. It was in observing her mother's classes and in the long animated discussions with her mother after classes, that she learned the effectiveness of using simple repetitive exercises and games to teach students the building blocks of language. This knowledge informed ArmenianEasy's philosophy for creating teaching materials, "Make learning Armenian simple and fun."

For the Armenian Community of Uruguay

Continued from page 3

dedicated themselves to small trades and shops, to the almacenes. In the old buildings in the western part of the city, there are still signs in Spanish and Armenian. Former President Tabaré Vazquez said that in his neighborhood, La Teja, his family, in a period of tightness, had received help and food from an Armenian trader.

"Here the Armenians have made themselves loved and have contributed to the construction of the country. We did not ghettoize ourselves, on the contrary. First of all we are Armenians, but we are Uruguayans: we cheer Nacional and Peñarol (the two most followed football clubs in the country), we have seen Uruguay twice world champion. Our cuisine has mixed with Uruguayan cuisine: here you can eat a delicious lehmejun (a kind of Armenian pizza) with the addition of local mozzarella. We have received welcome and recognition: in Montevideo you can walk on Rambla Armenia, there are monuments and plaques reminiscent of genocide, and April 24th is Remembrance Day. If you say in Armenia that you are Uruguayan, the doors open to you," Diego explains.

Defending Armenian identity

"It's denialism that angers me. I am living proof of genocide. If (geno-

cide) didn't exist, I just wouldn't be here. A psychologist explained it to me: we care so much about our identity because ours is an unrecognized trauma," Daniel says. But today, the identity of the community in Uruguay is at risk: "My son does not speak Armenian, he does not care much about history, he does not experience my own trauma. But if they shout "Armenian" on the street, he turns around. It's the fourth generation, identity is lost over time," Daniel confesses somewhat disheartened.

"In Lebanon, Turkey, Syria, Armenian identity is maintained through the Orthodox Christian religion: being Armenian is a way not to be Muslim. Here in Uruguay, such a secular country, the religious issue is not confrontational. So it's harder to cure identity," Diego reasoned. He continues a little melancholy: "Language is a problem, it is difficult, few speak it and very few teach it, it is no longer spoken in the family." But then he has a flick: "Sometimes curiosity rises again. There are those who take online Armenian courses, now there is also a university course. And then, with the Internet, many people follow the news of Armenia, as now with the conflict in Nagorno-Karabakh. Identity is fading, but it won't go away. Identity is will," he concludes with a little hope.

Federico Nastasi

Մոսկուայի Դաշնագրին (1921) Ոգին Կը Մնայ Տիրական Ռուս Եւ Թրքական Յարաբերութիւններուն Մէջ

ՎԱՐՈՒԺ ԹԵՆՊԵԼԵԱՆ

Մոսկուայի դաշնագրին ստորագրութեան 100-ամեակին առիթով (16 Մարտ 1921) Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը յայտարարեց, որ համաձայնագիրը՝ «ճշդելով մեր երիտասարդ հանրապետութեան արեւելեան սահմանները Առաջին համաշխարհային պատերազմէն ետք, ծառայած է նաեւ իբրեւ համերաշխութեան եւ համագործակցութեան հիմք Ռուսիոյ Սովետական Դաշնակցային Ընկերակցական Հանրապետութեան հետ»՝ աւելցնելով, որ երկու երկիրները կը շարունակեն երկխօսութիւնն ու համագործակցութիւնը շրջանային հարցերու եւ փոխադարձ յարաբերութիւններու մակարդակին վրայ: Տեղին է նշել, որ համաձայնագրի կնքման պահուն, ո՛չ Թուրքիոյ Հանրապետութիւնը, ոչ ալ Խորհրդային Միութիւնը (ԽՍՀՄ) ստեղծուած չէին իբրեւ քաղաքական ճանչցուած միաւորներ:

Իր կարգին, Մոսկուայի դաշնագրի հարիւրամեակին անդրադառնալով, Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան բանբեր Մարիա Զախարովա նշեց, որ «Թուրքիա եւ Ռուսիա կը շարունակեն երկխօսութիւնն ու համագործակցութիւնը փոխադարձ եւ շրջանային յարաբերութիւններու մակարդակներու վրայ»՝ աւելցնելով. «մենք կը հաւատանք, որ համագործակցութեան այս հասկացողութիւնը (դրսեւորուած դաշնագրին մէջ) կը շարունակուի այնպէս, որ մեր երկկողմանի յարաբերութիւնները նպաստեն շրջանային խաղաղութեան, կայունութեան եւ բարգաւաճումին»:

Նոյնպէս դաշնագրին հարիւրամեակին առիթով, Մոսկուայի պետական համալսարանի ասիական եւ արեւելեան հարցերու ուսումնասիրութեան բաժանմունքի դասախօսներէն՝ փրոֆ. Մեհմեդ Փերինչէք յայտնեց, որ «Առաջին համաշխարհային պատերազմէն ետք, ինչպէս յայտարարած է Մուստաֆա Քեմալ Աթաթուրք, արեւմտեան կայսերապաշտ պետութիւնները Հարաւային Կովկասի մէջ ստեղծեցին «կովկասեան պատը»: Աթաթուրքին համար, կովկասեան պատին վերացումը անհրաժեշտ էր «անկախութեան պատերազմին» յաջողութեան համար: Ուստի, 26 Ապրիլ 1920-ին, ան նամակ մը ուղարկեց Լենինին՝ առաջարկելով ոչնչացնել Հարաւային Կովկասի մէջ բրիտանացիներուն հետ համագործակցող կառավարութիւնները: Այսպիսով, թրքական եւ կարմիր բանակներու համագործակցութեամբ, Հարաւային Կովկասի մէջ կարճաւ զարմալ վերացնել Դաշնակցական եւ Մենշեւիկ կառավարութիւնները: Այս համագործակցութիւնը առաջնորդեց Հարաւային Կովկասի մէջ խաղաղութեան հաստատման: Թուրքեւոսու այս համագործակցութեամբ կարելի դարձաւ թէ՛ իր լրումին հասցնել Թուրքիոյ «Անկախութեան պատերազմը», թէ՛ ալ ձեռքազատիլ բրիտանացիներու ազակցութիւնը վայելող կառավարութիւններէն, որոնք սպառնալիք կը հանդիսանային Ռուսիոյ Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան: Այս համագործակցութեան պատճառով ստորագրուեցաւ Մոսկուայի պայմանագիրը»:

Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ յարաբերութիւնները, իբրեւ կայսերական ու աշխարհակալ դրացի ուժեր, պատմականօրէն ունեցած են հակոտնեայ նկարագիր, որ 16-րդ դարէն մինչեւ 1921՝ Մոսկուայի դաշնագիրը, պատճառ դարձած է աւելի քան տասը պատերազմի: Ժիշդ է, որ վախնալով Խորհրդային Միութեան սպառնալիքէն, Թուրքիա 1952-ին անդամակցեցաւ ՆԱՅՕ-ի, սակայն պաղ պատերազմի աւարտէն ետք, այդ սպառնալիքը մեղմացաւ՝ առիթ ստեղծելով Մոսկուայի հետ աւելի գործնապաշտ յարաբերութիւններու: 2001-ին, երկու երկիրները ստորագրեցին համագործակցութեան համաձայնագիր մը՝ մրցակցելու փոխարէն համատեղ աշխատելու մտադրութեամբ: 2004-ին, Վլատիմիր Պութին դարձաւ ռուս առաջին նախագահը, որ Թուրքիա կ'այցելէ: Երկու երկիրներու գործակցութիւնը կը զարգանայ եւ 2011-ին, Թուրքիա կը դառնայ Ռուսիոյ առեւտուրի երկրորդ մեծագոյն գործընկերը տարեկան \$30 միլիարդ տոյարով (արտածում՝ \$6 միլիարդ, ներածում՝ \$24 միլիարդ), իսկ երկկողմանի առեւտուրի հիմնական կէտը կը հանդիսանայ ուժանիւթը (ներածումներու 70% համեմատութիւնը, \$21 միլիարդ):

Համագործակցութեան այս մթնոլորտը ցնցումի կ'ենթարկուի 2015-ին, երբ սուրիական սահմանին վրայ Թուրքիա վար կ'առնէ ռուսական զինուորական օդանավներ: Իսկ մէկ տարի ետք, Անգարայի մէջ Ռուսիոյ դեսպանին սպանութիւնը կը նկատուի երկու երկիրներուն միջեւ պատերազմի բռնկումի շարժառիթ մը, սակայն զարմանալիօրէն, երկու երկիրներու յարաբերութիւնները այդ վատ վիճակէն միանգամայն կը դառնան աւելի սիրալիւր:

Մինչ Միացեալ Նահանգներու հետ Թուրքիոյ յարաբերութիւնները, լաւ թէ վատ, կ'ընթանան հաստատութեանական միջոցներով, Ռուսիոյ հետ անոր կապերը ամբողջովին հիմնուած են անձնական կապերու վրայ: Կ'ըսուի, որ նախագահ Պուտին ինք նախազգուշացած է էրտողանը 2016-ի պետական հարուածի փորձին մասին, եւ առաջինը ինք շնորհաւորած է Թուրքիոյ նախագահը՝ երբ յեղաշրջման փորձը ձախողութեան մատնուած է: Այդ օրէն ի վեր, աշխարհի առաջնորդներու շարքին, երկու նախագահները ամէնէն աւելի գլուխ գլխի հանդիպումներ ունեցած են: Եւրոպական Միութեան ան-

դամակցելու Թուրքիոյ բոլոր ճիգերը, մանաւանդ ներկայիս, կը մնան ապարդիւն: Սակայն, օրինակի համար, փոխանակ իր աչքերը դէպի Զինաստան դարձնելու եւ աշխարհաքաղաքական իր դիրքը օգտագործելով Մետաքսի նոր ճամբու նախաձեռնութեան ընձեռած կարելիութիւններէն առաւելագոյն օգտուելու, եւ միաժամանակ իր կապերը աշխուժացնելու Կեդրոնական Ասիոյ թրքական ժողովուրդներուն հետ, այժմ Ռուսիան է, որ առանցքային կարեւորութիւն կը ներկայացնէ Թուրքիոյ համար, եւ՝ փոխադարձաբար: Այս մէկը լաւագոյնս կ'արտայայտուի ռուսական S-400 հակօդային պաշտպանութեան համակարգ գնելու որոշումով: Այս քայլով, Թուրքիա ոչ միայն կը գրկուի ամերիկեան F-35 պատերազմական օդանավներէն, այլեւ, որ աւելի կարեւոր է, ան համարձակօրէն դուրս կու գայ իր արեւմտամէտ քաղաքականութենէն՝ յօգուտ Ռուսիոյ:

Զարմանալիօրէն, երկու երկիրներու փոխադարձ շահերը եւ

տնտեսական կապերը չեն միակ վճռորոշ ազդակները, այլ անոնց աճող արտաքին քաղաքական յակնութիւնները կը նպաստեն հասարակաց լեզու գտնելու, թէեւ այն վայրերուն մէջ, ուր երկու կողմերը հակասական նպատակներ ունին, անոնք կը յանգին բախումներու, ինչպէս՝ Սուրիոյ եւ Լիպիոյ մէջ, բայց ոչ, օրինակ, մեր 44-օրեայ պատերազմին ընթացքին: Ընդունելով այս հակասութիւնը, 2020 Հոկտեմբերին, Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Սերգէյ Լաւրով կը նշէ, որ «թէեւ Թուրքիա երբեք Ռուսիոյ ռազմավարական դաշնակիցը չէ եղած, սակայն ան բարեկամ է, շատ մօտ գործընկեր, եւ բազմաթիւ մարզերու մէջ, այս համագործակցութիւնը ռազմավարական բնույթ ունի»:

Տաք ջուրեր (Միջերկրական ծով) իջնելու Մոսկուայի քաղաքականութիւնը ծանօթ է բոլորին: Այս առաջադրանքը կարելի չէ իրագործել առանց Թուրքիոյ հետ հաշտ յարաբերութեան: Այս առումով, բարացուցական է Հարաբարի 44-օրեայ պատերազմը: Մինչ մէկ կողմէ, Անգարա-Մոսկուա-Պաքու առանցքը հետամուտ կ'ըլլար այսպէս կոչուած Ատրպէյճանի «տարած քային ամբողջակամութեան», անդին, պատերազմէն յետոյ, իբրեւ փոխադարձ քայլ Ռուսիոյ կողմէ, Նախիջևեանի միջանցքը բանալու որոշումը ճամբայ կու տար Թուրքիոյ հասնելու Կեդրոնական Ասիա: Նախիջևեանի միջանցքին բացումը նաեւ կարելի կ'ընայ ըլլալ թուրք-ռուսական համագործակցութեան միջոցով: Ըստ երեւոյթին, Ռուսիա շատ ալ դէմ չէ եւ նոյնիսկ համաձայն է Թրքական միւս հանրապետութիւններուն հետ Թուրքիոյ մերձեցման: Կ'ենթադրուի նա-

Շար.ը էջ 15

ARMENIAN EDUCATIONAL BENEVOLENT UNION
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԲԱՐԵՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Announces the opening of the

2021 AEBU Scholarship Program

Empowering Our Youth for a Brighter Future

To apply, visit our website
WWW.AEBU.ORG

APPLY NOW
Through June 31, 2021

All eligible undergraduate students of Armenian descent are invited to apply.

626•344•7321
AEBU SCHOLARSHIP FUND COMMITTEE
1060 North Allen Avenue • Pasadena, CA 91104

Սուրբ Քաղաքի Կապոյտ Հնայքի 100-ամեայ Ուղին

ՊԱՊԻՆ ՍՈՒՐԱԴԵԱՆ

17-րդ դարի սկզբին Իզնիկում հայերը զբաղվել են խեցեգործությամբ, որից յետոյ 17-րդ դարից սկսած Կոստանայում տարածվում է խեցեգործության արուեստը:

Կոմիտաս վարդապետի ծննդավայր Կոստանայի նշանավոր յախճապակու արուեստին տիրապետող երեք հայեր՝ յայտնի կապործ Նշան Պալեանը, շնորհալի գծագրող Մկրտիչ Կարակաշեանը եւ հայկական խեցեգործության վաստակավոր մասնագետ Դաւիթ Յովհաննիսեանն իրենց ընտանիքներով անգլիացիների հրաւերով մեկնում են Երուսաղէմ՝ իսլամական «ժայռի գմբէթ» սրբավայրի շրջակայքի սալիկները նորոգելու համար:

1920 թ.-ին հայ ընտանիքները պատերազմի պատճառով այլևս Կոստանա ետ վերադառնալ չէին կարող: Այսպիսով, Դաւիթ Յովհաննիսեանը Երուսաղէմում պիղ-նես է հիմնում եւ այս երեք ընտանիքները համատեղ աշխատում են:

1948 թ.-ին՝ Արաբա-իսրայէլական պատերազմի օրերին Դաւիթ Յովհաննիսեանը դադարեցնում է իր գործունէութիւնը եւ մեկնում Երուսաղէմ:

Պալեան եւ Կարակաշեան ընտանիքը պատերազմի տարիներին դժուար օրեր են ապրում, անգամ

նակցութեամբ հիմնած գործն իսրայէլում ու Պաղեստինում այժմ գործող խեցեգործութեան ամենահին պիղնէսն է:

Ընկերութեան ներկայիս սեփականատիրոջ պապը՝ Նշան Պալեանն, արուեստը սովորել է Կոստանայում յայտնի յախճապակագործ Դաւիթ Յովհաննիսեանից: Նրա որդին Սեդրակ Պալեանը կատարելագործել է հմտութիւնները Մեծ Բրիտանիայում՝ սովորելով անգլիացի վարպետ Բերնարդ Լինչի մօտ, Սեդրակի կինը՝ Մարի Պալեանը կերպարուեստին ու յախճապակի զարդարելու արուեստին տիրապետել է դեռ Ֆրանսայում ապրելու տարիներին: Նշան Պալեան կրտսերը սովորել է Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներում՝ Օհայոյի համալսարանում: Ընտանեկան պիղնէսը նա կառավարում է 1996 թ.-ից:

Պալեանների ընտանիքի աշխատանքները բազմիցս ցուցադրուել են աշխարհի տարբեր յայտնի թանգարաններում, այդ թւում Ուաշինկթընի Սմիթսոնեան թանգարանում, Լոստոնի Վիկտորիայի եւ Ալբերտի թագաւորական թանգարանում, Թեյ Աւիւի էրեց-իսրայէլ պատմական եւ հնագիտական թանգարանում: Նրանց լաւագոյն աշխատանքներն այժմ պահպանուել են Ամերիկայի, Եւրոպայի եւ Մերձավոր արեւելքի երկրների մասնաւոր հաւաքածոներում:

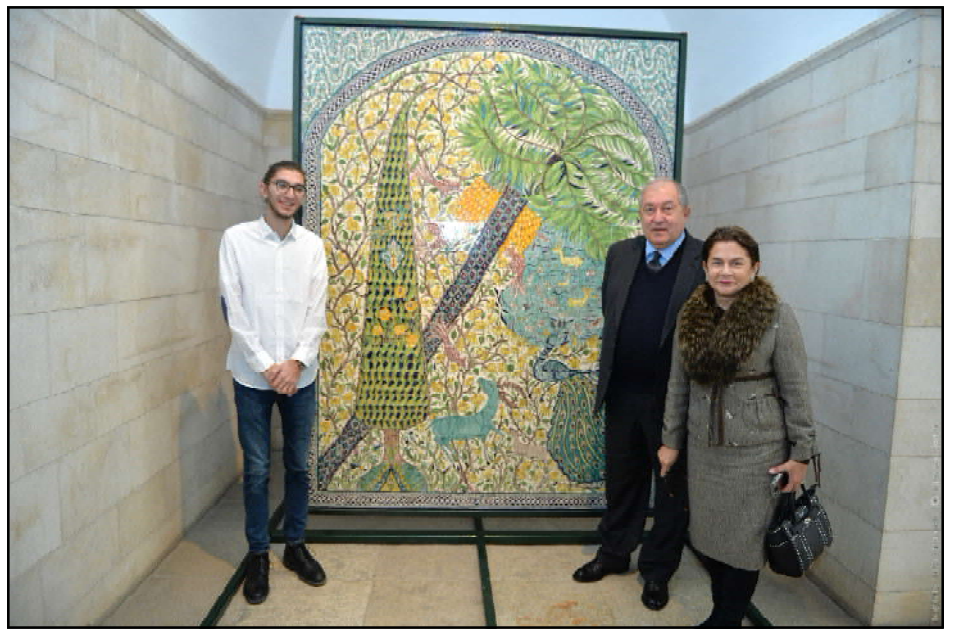
պատերազմական շրջանում շարունակուել են եւս աշխատել: Սակայն ամբողջ աւերուել ու ոչնչացուել է, ամէն ինչ կրկին սկսում են գրոյցից:

Նշան Պալեանի թոռը՝ կրտսեր Նշան Պալեանն իր հարցազրոյցներից մէկում ասում է, որ Պալեան ընտանիքի անցած ճանապարհը դիմանալու դժուարին ուղի էր, ինչպէս հայ ժողովրդի պատմութիւնը:

Սակայն, այս ընտանիքի ժառանգները դժուարութիւններն անցեալում թողնելով արժանապատուութեամբ շարունակում են հայկական յախճապակու արուեստը:

Պալեանների ընտանիքը Երուսաղէմում խեցեգործութեամբ է զբաղուել 1920 թ.-ից: Նրանց մաս-

Մարի Պալեանն իսկական յեղափոխութիւն առաջացրեց յախճապակու արուեստում 1992 թ.-ին Սմիթսոնեան ինստիտուտը վեցամիս շարունակ ցուցադրեց Մարի Պալեանի աշխատանքները՝ «Դրախտի տեսարանները» խորագրով ցուցահանդէսում ներկայացուած էին 20 մեծ վահանակներ, որոնք միասին ներկայացնում էին նկարչի հայեցակարգը վերջնական պարտէզի մասին: Շնորհիւ դրան արձագանքների պատկերասահը երկարացրեց ցուցադրութիւնը: Մարի Պալեանի ստեղծագործութիւնները ներկայացուած են նամականիշի վրայ եւ դրան յաջորդած բազմաթիւ հրատարակու-

Թիւններում:

«Դրախտի տեսարաններ» ցուցադրութեան աշխատանքները տեղադրուած են Նիդերլանդների Վասենար համայնքի պարտական պարտէզներում: 2012թ.-ին Մարի Պալեանը պարգևատրուել է ՀՀ Սփիւռքի նախարարութեան «Արշիլ Գորկի» շքանշանով:

Պալեանների արհեստին ու

պատերազմի առաջին իսկ օրերից Սեդրակ Պալեանն ու իր երեք սփիւռքահայ ընկերներն առաջնագծում էին: Այժմ էլ Արցախում աջակցութեան ծրագրեր իրականացնելուն զուգընթաց Հայաստանում գտնուող արցախցի մանուկներին է համախմբել եւ մէկդարեայ արուեստի գաղտնիքներին է ծանօթացնում: Տարիներ շարունակ Աշ-

արուեստին հայաստանաբնակ հանրութիւնը մեծապէս հաղորդակից դարձաւ երկու տարի առաջ: 2019 թ.-ի Սեպտեմբերի 28-ին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Երկրորդ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի բարձր հովանու ներքոյ եւ Պալեան նշանավոր ընտանիքը Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի «Վաչէ եւ Թամար Մանուկեան» Մատենադարանի ցուցասրահում բացեց «Կոստանայից Երուսաղէմ. «Յախճապակու վարպետութեան 100-ամեայ ճամբորդութիւն» խորագրով բացառիկ ցուցահանդէս:

Այն նուիրուած էր Երուսաղէմի Պալեան ընտանիքի աւանդական գործին՝ Երուսաղէմում հայկական յախճապակու հիմնելու 100-ամեակին: Յուցահանդէսը դիտելով ամբողջական պատկերացում էինք կազմում Պալեանների անցած ճանապարհի եւ Երուսաղէմի հայկական յախճապակու աւանդութեան մասին, ինչպէս նաեւ նրանց ընտանեկան ժառանգութիւնը, որ այսօր հաւատարմօրէն պահուել են Պալեանների սերունդները՝ այն հասցնելով մինչեւ Հայաստան:

Երուսաղէմում ու Յորդանանում գործունէութիւն ծաւալող Պալեան ընտանիքը յախճապակու արտադրութիւնն ընդլայնելու մեծ ծրագրեր ունի, որոնցից առանձնաշատուկ ու շաղրութեան են արժանացնում Հայաստանում յախճապակու արհեստն ու արուեստը տարածելը, սակայն համաճարակի ու պատերազմի պատճառով նախաձեռնութիւնը մի փոքր դանդաղեց: Իսկ հայրենասէր եւ հայրենանուրթ Պալեաններն ամէն պարագայում էլ մտահոգ ու սրտացաւ են հայրենիքի համար: 2020թ. Սեպտեմբերի 27-ին սանձազերծուած

տարակ քաղաքում հաստատուած եւ Հայաստանում ֆրանսական համալսարանի ուսանող Սեդրակն ասում է, որ ամէն ինչ կեդրոնացած է մայրաքաղաք Երեւանում, պէտք է մարզերն էլ զարգանան եւ իրենք հենց Աշտարակից են սկսել:

Նշենք, որ 2020 թ. Յունուարին իսրայէլի Պետութիւն աշխատանքային այցի շրջանակում Հանրապետութեան նախագահ Արմէն Սարգսեանը Երուսաղէմում այցելել են Ռոքֆելլեր հնագիտական թանգարան եւ դիտել այստեղ բացուած՝ հայկական յախճապակուն նուիրուած ցուցադրութիւնը, որը կազմակերպել է յախճապակու ստեղծմամբ զբաղուող Պալեանների յայտնի ընտանիքի չորրորդ սերնդի ներկայացուցիչ Սեդրակ Պալեանը: Այս հանդիպման ընթացքում էլ Նախագահ Սարգսեանը յայտնում է իր պատրաստակամութիւնն ու աջակցութիւնը Հայաստանում յախճապակու արհեստի ու արուեստի հիմնման ու զարգացման հարցում:

Իսկ Պալեան ընտանիքի չորրորդ սերնդի զաւակներ Սեդրակը, Գեղամն ու Նանորը յստակ գիտակցում են իրենց ուսերին դրուած պատուի արժէքն ու պարտաւորութիւնը: Նրանցից իւրաքանչիւրը ձգտում է զարգացնել ունեցած գիտելիքները, կարողութիւններն ու հմտութիւնները, որպէսզի ձեռք ձեռք բռնած, ուս ուսի տուած նոր լուծումներով ու նոր գաղափարներով շարունակեն հարստացնել ու զարգացնել իրենց պապերի մէկդարեայ մշակութային ժառանգութիւնը եւ փոխանցել յաջորդ սերունդներին:

Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակ Գիւտ Արքեպիսկոպոս Նագգաշեանի Պայծառ Յիշատակին (1933-2021)

ԴՈՎՏ. ԶԱԻԷՆ Ա. ՔՅՆՅ. ԱՐՁՈՒՄԱՆԵԱՆ

Վախճանման Գոյժը

Երջանկալիշատակ Գիւտ Սրբազան Արքեպիսկոպոսի վախճանման գոյժը խոր ցաւով ստացալ ուղղակի Փարիզի Առաջնորդարանէն եւ ցաւ ի սիրտ սոցն ցաւակցագիրը գրելու հարկադրուեցալ որպէս երկար տարիներու Անթիլիասի Դպրեվանքին դասակիցն ու Կիլիկեան Սուրբ Աթոռի միաբանակիցը:

Յովհաննէս Նագգաշեան Անթիլիաս ժամանած էր ինձմէ տարի մը առաջ, եւ երբ ես Դպրեվանք մուտք գործեցի 1949 թուի Սեպտեմբերին նշանակուեցալ իրմէ դասարան մը բարձր եւ եղանք բոլորս ի մի դասակիցներ մինչեւ մեր ձեռնադրութեան տարիներուն: Իր դասընկերներէն եղան ի միջի այլոց Մամբրէ քահանայ Գուգուեան, Գաբրիէլ Մոլոյեան եւ Նուպար Քիւփէլեան՝ առաջինը երկարամեայ հոգեւոր հովիւր Պոսթոնի համայնքին եւ միւս երկուքը յայտնի մտաւորական ազգայիններ Նիւ Եորքի եւ Գալիֆորնիոյ մէջ: Գիւտ Սրբազան իր դասարանին, Կիլիկիոյ Միաբանութեան միջին սերունդին եւ յատկապէս Մայր Աթոռի միաբանութեան շարքին պատուաբեր բարձրաստիճան հոգեւորականը դարձաւ իւրապատու առաջինութեամբ, ժպտարթուն ծառայասիրութեամբ եւ բարի բնավորութեամբ:

Հալէպի արաբախօս հայ հին սերունդին ազնուական ներկայացուցիչն էր Սրբազանը հաւատարիմ իր ծննդավայրին ու անոր ներշնչած բարիքներուն: Եկեղեցասէր ուսանող մը ըլլալով հանդերձ կը փայլէր նաեւ իր անխարդախ ընկերակցութեամբն ու ժպտով, խօսելու յատուկ ձայնանիշով, բարկանալու նշաններ երբեք ցոյց չտալով, զգացնելով որ ամէնինչ անպայման կը յանգի իր երջանիկ աւարտին: Կը հեռանար վէճերու շրջանակէն, տեսնելով տղոց վէճն ու անհամաձայնութիւնը, առանց խօսք մը ըսելու պարզապէս կը հեռանար նոյն ժպտադէմ Յովհաննէս Նագգաշեան՝ ցոյց տալով իր տոկուն նկարագիրն ու զուարթ գործընթացը:

Մայր Աթոռի Հոգեւորականը
Իր սերունդէն միակն էր որ առանձինն ձեռնադրուեցաւ իր դասարանի շրջանաւարտներէն ձեռամբ Կիլիկեան Աթոռի Տեղապահ Խաղ Արքեպիսկոպոս Աջապահեանի 1955 թուին, մինչ իր անմիջական նախորդները եղանք մենք երեքս՝ ձեռնադրուած տարի մը աւելի կանուխ: Իր ծառայասիրութեամբ ցայտուն Գիւտ վարդապետ Նագգաշեան գրաւած էր իր մեծերուն ու շարժութիւնն ու գնահատանքը որպէս գործակատար, գիտնալով իր ընկերքն ու գործի անցնելով փոխան խօսքի վաճառական մը ըլլալու կամ պահուրտելու պատեհապաշտ պատուարներու ետին: Հայր Գիւտ այդպէս ճանչցուեցաւ իր միաբանակիցներէն դառնալով բոլորին սիրելին:
Միայն երկուքս մնացեր էինք արտասահմանեան հայ հոգեւորականներէն որ նախնագոյն թուա-

կանին, 1958-ին, հրակէրովը Ամենայն Հայոց Երջանկալիշատակ Տ.Տ. Վազգէն Ա Կաթողիկոսին այցելէր էինք Մայր Աթոռ: Գերագոյն հոգեւոր Խորհուրդը որոշէր էր նոյն տարին յիշատակել Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ծննդեան յիսնամեակն (1908) ու գահակալութեան երրորդ տարին (1955): Գիւտ վարդապետը կը ներկայացնէր Կիլիկիոյ էջմիածնի հաւատարիմ միաբանութիւնը, իսկ ես յետվազայ համայնքը ուր վեհափառ Հայրապետը նշանակէր էր զիս որպէս հոգեւոր հովիւ: Նոյն առիթով էջմիածնի Մայր Տաճարին մէջ Հայրապետի օրհնութեամբ երկուքս ստացեր էինք վարդապետական չորս աստիճանները եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսէն՝ վարդապետական Լանջախաչ կրելու իրաւունքն ու Սրբատառ Կոնդակը:

Գիւտ Արքեպիսկոպոս
Բարեմասնութիւններով յայտնի եւ ծառայասիրութեամբ փայլուն հոգեւորականը աչքառու պիտի դառնար եւ 1960-ին հրաւիրուէր Արեւմտեան Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակ երջանկալիշատակ Սերովբէ Արքեպիսկոպոս Մանուկեանէն որպէս հոգեւոր տեսուչ Փարիզի Ս Յովհաննէս Մկրտիչ Մայր Եկեղեցոյ, տալով նաեւ անոր Ծայրագոյն վարդապետի աստիճանները: Տասնամեայ ծառայութեան աւարտին Սերովբէ Սրբազանի խնդրանքով 1973 թուին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը եպիսկոպոս կը ձեռնադրէր Գիւտ Մ. վարդապետ Նագգաշեանը՝ երեք այլ ընծայեալներու Արսէն Պէրպէրեան, Գէորգ Սերայտարեան եւ Նարեկ Շաքարեան եպիսկոպոսներու հետ միասին: Այդ թուականէն սկսեալ որպէս Պատուիրակի Փոխանորդ Գիւտ Եպիսկոպոսին առջեւ կը բացուէր վարչական պատասխանատու պաշտօններ վարելու պատեհութիւնը, արդարացնելով Ֆրանսայի եւ ընդհանրապէս

Արեւմտեան Եւրոպայի հայ համայնքներուն հոգածութիւնը:

Հայրապետական Պատուիրակ եւ Առաջնորդ

Սերովբէ Արքեպիսկոպոս Մանուկեան յանակնկալ կը վախճանէր 1984 փետրուարին, եւ Վազգէն վեհափառ Հայրապետ Գիւտ Եպիսկոպոսը կը նշանակէր Հայրապետական Պատուիրակ եւ շուտով թեմական իշխանութիւնները զինք կ'ընտրէին Առաջնորդ Փարիզի, զոյգ պաշտօնները վարելով 25 տարիներ: Հեռուէն հետե-

ւելով Արեւմտեան Եւրոպայի եւ Ֆրանսայի համայնքներու յարատեւ գործունէութեան, երբեմն դժուարութիւններ կը յարուցուէին որոնք արգելք կ'ըլլային թեմակալ եպիսկոպոսին բարուք գործունէութեան, յատկապէս հարաւային Ֆրանսայի համայնքներէն ներս:

Գիւտ Սրբազան իր թեմէն ներս տասնեակ մը քահանաներ ձեռնադրեց որոնցմէ մի քանին փոխադրուեցան Ամերիկա եւ Գանատա: Իր կարեւոր վաստակներէն պէտք է չիշել Ամադերտամի Սուրբ Հոգի հինաւուրց հայ եկեղեցին որ երկար տարիներ սեփականութիւնը դարձած էր քրիստոնեայ այլ կրօնաւորութիւններուն որոնք ծախու առած էին կալուածը: Գիւտ Արքեպիսկոպոսի ջանքերով եւ բարերարներու օժանդակութեամբ համաձայնութիւն կը գոյանար չիշեալ կրօնաւորութիւններուն միջեւ ու վերստին նոյն եկեղեցին կը գնէին որուն օժումն ալ ինք կը կատարէր: Իր նախորդը Սերովբէ Արքեպիսկոպոս ջանացած էր վերատիրանալ եկեղեցիին եւ սակայն չէր յաջողած:

Հոգելոյս Սրբազանը Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին տեսնելու առիթը ունեցալ երբ տակաւին աշխոյժ էր եւ առողջ: Միայն վերջին տարիներուն այցելուներէ կ'իմանայի առողջութեան վատթարացումը եւ առիթով մըն ալ կը խօսակցէինք հեռաձայնով երբ Միացեալ Նահանգներ այցի ելած էր: Մեզի կը մնայ աղօթել իր հոգոյ հանգստեան համար որ Փրկիչն մեր Քրիստոս որուն ճշմարտապէս հաւատարիմ ծառան եղաւ բանիւ եւ գործով իր երանական տեսութեանն արժանի արասցէ ի լոյս երեսաց իւրոց:

St. Gregory Armenian Church, Pasadena

Abp. Hovnan Derderian
Primate of the Western Diocese
Will Preside Over

The Historic Groundbreaking Ceremonies of the
MUSHEGAIN PAVILION

And the Unveiling of the plans for the
HEROES OF ARTSAKH PRAYER GARDEN
Luncheon and Special Program
Honoring the Mushegain Family
Sunday, May 16, 2021 Immediately Following Services

ՄՈՒՇԵՂԵԱՆ ՏԱՂԱԽԱՐԻ ՀԻՄՆԱՐԿԷՔ
Եւ Արցախի Հերոսներուն Աղօթքի Պարտէզի
Ծրագրին Ներկայացում

Կիրակի, Մայիս 16, 2021 Սուրբ Պատարագէն Անմիջապէս ետք

For Reservations Please call 626-4491523
DONATION \$25 - STUDENTS \$20

Հայկական ճեմարանը Ծառատունկով Կը Տօնէ Իր Անդրանիկ Տարեվերջը

Փաստենա քաղաքի Պլեյն վարժարանի (Blair High School) մէջ այս տարի գործել սկսած Հայկական ճեմարանը ծառատունկով մը կը տօնէ իր ուսումնական անդրանիկ տարուան աւարտը: Վարժարանը որոշած է ATP (Armenia Tree Project) կազմակերպութեան համագործակցութեամբ՝ իւրաքանչիւր 50 աշակերտի անունով ծառ մը տնկել Հայաստանի Աշտարակ քաղաքի մէջ: Այդ ծառերը մաս պիտի կազմեն նոյն կազմակերպութեան կողմէ հիմնուած սփիւռքահայ վարժարաններու յատուկ անտառին:

Այն հայցումին, թէ ճեմարանը ինչո՞ւ որոշած է Հայաստանի մէջ ծառատունկ կատարել՝ նորաստեղծ վարժարանի վարիչ Նորայր Տատուրեանը այսպէս արտայայտուեցաւ. «Այդ յիսուն ծառերը խորհրդանշական են: Ծառը կը ներշնչէ բարձր գաղափարներ, ինչպէս՝ յանձնարարութիւն, հողի եւ մարդու կապը, համեստօրէն ծառայել, պտղատու ըլլալ... Այս ծրագրի շնորհիւ մեր աշակերտները արմատ կը դնեն հայրենի հողի մէջ: Մեր նպատակն է սփիւռք-Հայաստան կապը ամուր եւ մնայուն պահել ու այդ ուղղութեամբ դաստիարակել հայրենանուէր սերունդներ»:

Աշակերտները ծառատունկի

որպէս յիշատակ կը ստանան ATP-ի կողմէ պատրաստուած գեղատիպ շնորհակալագիր եւ շապիկ մը:

Վարժարանի Հայաստան-Փաստենա կապերու մէկ այլ դրսեւորումն էր Երեւանի Գաֆէսճեան Արուեստի Կեդրոնի հետ սկսած ուսումնական կապը: Աշակերտները հեռակալ դրութեամբ հետեւեցան կեդրոնի կողմէ պատրաստուած բազմաթիւ կրթական ծրագիրներուն, ինչպէս՝ «Հայկական պետական նշաններ», «Դիմակը պատմութեան մէջ», «Հայկական թուղթեր», եւն.: Դասընթացքները ներկայացուց կեդրոնի կրթութեան գիծով տնօրէն Լիզա Շիրինեանը:

Հայկական ճեմարանը կը գործէ Փաստենայի Միացեալ Կրթական Տարածաշրջանի (PUSD) երգիքի եւ հովանաւորութեան տակ: Որպէս պետական վարժարան (6-12 ըր դասարաններ) ան անվճար հայեցի դաստիարակութիւն կը մատուցէ թէ՛ Փաստենայի եւ թէ՛ յարակից քաղաքներու հայորդիներուն: ճեմարանը ունի վարկաւորուած (accredited) լիակատար հայկական ծրագիր եւ ունի հայրենի բոլոր մակարդակներու համար դասարաններ: Արձանագրուելու կամ այլ տեղեկութիւններ ստանալու համար հեռ.աձայնել՝ Թայլին Նազարեան (626) 396 5820 (ext. 80124):

Փաստենայի Շաբաթօրեայ Վարժարանը Յիշատակեց 24 Ապրիլը

Փաստենա քաղաքի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ շաբաթօրեայ վարժարանը 1 Մայիս 2021, Շաբաթ օր յատուկ յայտագիրով մը յիշատակեց Հայոց Յեղասպանութեան գոհերը: Նոյն օր նաեւ աղօթքի պահ նշանակուեցաւ հաւաքմագրիներու համար:

Յայտագրի սկզբին աշակերտները Միծեռնակաբերդի ճարտարապետութեան նուիրուած կարճատեւ շարժանկարներ դիտեցին ու լսեցին «Մի Ուրանար» երգը, որ Հայաստանի 2015ի երգն էր Եւրոտեսիլ միջազգային մրցոյթի մէջ: Ապա աշակերտները եկեղեցուց բախի մէջ տեղադր-

անունդ ստանան»:
Վարժարանի տնօրէն Նորայր Տատուրեանը իր խօսքին մէջ յիշեց, թէ «Դպրոց - հայրենիք - պատմութիւն» կապը ամրացնելու ու յաւերժացնելու համար իւրաքանչիւր աշակերտի անունով որոշած են Հայաստանի մէջ ծառ մը տնկել, որպէսզի վարժարանի բոլոր սաները խորհրդանշական արմատներ ունենան հայրենի հողի մէջ: Այդ ծառերը պատճառ պիտի ըլլան, որ պատանիները աւելի լաւ ճանչնան իրենց պատմութիւնը ու աւելի ամուր արմատներով կապուին մայրենի հողին: Ծառերը կը տնկուին Աշ-

ուած խաչքարի վրայ ծաղիկներ խոնարհեցուցին: Այդ պահէն առաջ յուզիչ եւ իմաստալից դարձաւ, երբ վարժարանի ծնողներէն սարկաւազ Արա Տաքսեանը սկսաւ ցեղասպանութեան գոհերուն նուիրուած «Հրաշացան պակուցմամբ» նահատակներու շարական օրհնութիւնը երգել:

Ապա եկեղեցուց հովիւ Հ. Սարգիս Ա. Քհնյ. Փէթոյեանը մանուկներու հասկնալի լեզուով եւ անմիջականութեամբ բացատրեց, թէ հայկական ինքնութեան կորուստն ալ ցեղասպանութեան շարունակութիւնն է: Տէր հօր առաջնորդութեամբ ներկաները միաբերան երգեցին Տէրունական աղօթքը: Ապա Հայր Փէթոյեանը շնորհակարտեց վարժարանի աշակերտներն ու ծնողները, որովհետեւ անոնք «...Հայեցի դաստիարակութիւնը կարեւորած՝ ամէն շաբաթ օր դպրոց կու գան, ոմանք շատ հեռու տեղերէն, որպէսզի երեխաները ազգային եւ հայրենի

տարակ քաղաքի մօտ՝ սփիւռքահայ վարժարաններու նորաստեղծ պուրակի մէջ:

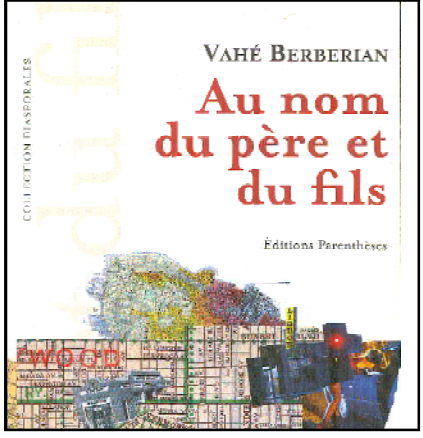
Յայտագրի վերջաւորութեան վարժարանի երգի ուսուցչուհի, մենակատար Մարալ Քիւրտեանը երգեց «Թուչէի մտքով տուն» երգը («Մարտիկի երգը»), որպէսզի Արցախեան երկրորդ պատերազմի աւարտէն ի վեր թշնամիի բանտերու մէջ գերի պահուող հայ զինուորները շատով, առողջ ու ապահով տուն վերադառնան:

Փաստենա քաղաքի շաբաթօրեայ վարժարանը վեց տասնամեակ է, որ հայորդիներուն կը մատուցէ հայեցի դաստիարակութիւն, ներառեալ՝ լեզու, մանկական գրականութիւն, պատմութիւն եւ երգ: Արձանագրութեան կամ յաւերժացնել տեղեկութիւններու համար գրել stgregorysaturdayschool@gmail.com հասցէին, կամ՝ հեռ.աձայնել եկեղեցուց գրասենեակը - (626) 449-1523:

Ստացուած Գիրքեր

Շ Ո Ր Ի Կ Ա Կ Լ Ո Ւ Թ Ե Ա Մ Բ ստացանք Վահէ Պէրպերեանի ֆրանսերէն լեզուով գրուած Au Mom Du Pere et du fils խորագրով հրատարակուած 158 էջերէ բաղկացած շահեկան գիրքը:

Գիրքը կը պարունակէ սփիւռքահայ գաղթաշխարհի հայ մտաւորականներու եւ ակամատեսի վկայութիւնները:

ԳՈՐԾԱԿՈՐ Կ՛ՈՒԶՈՒԻ

Փաստիճայի անուշավաճառ Սարգիսը կարիքը ունի աշխատող օրիորդներու կամ տիկիներու խոհանոցի մէջ եւ դուրսը առեւտուրի առ ու ծախի համար

Հետաքրքրուողներէն կը խնդրուի հեռաձայնել Պրն. Վազգէնին (818) 966-5834
1776 E. Washington Blvd. Pasadena, CA:

Լաս Վեկասի Բժշկական Ուսումնարանը Պիտի Կոչուի Առասպելական Նուիրատու Գրրգ Գրրիգորեանի Անունով

Նեվադայի Լաս Վեկաս համալսարանի բժշկական Ուսումնարանը այսուհետև պիտի կրէ առասպելական նուիրատու եւ ծանօթ գործատէր Գրրգ Գրրիգորեանի անունը: Արդարեւ այս առաջին անգամն է որ մեծ բարերարի անունով պիտի կոչուի այդ շէնքը Kerk Kerkorian School of Medicine at UNLV:

«Գրրգորեանի անունը ոչ մէկ այլ շէնքի վրայ պիտի չի շատակուի» յարեց Նեվադայի Առողջապահութեան եւ կենսաբանութեան ոչ հաստիքաբեր ինստիտուտի մարմնի անդամ Վինտի Շուստեր, որ միաժամանակ վերահսկիչն է շինարարութեան ծրագրին:

Արդարեւ 2015ին իր մահկանացուն կնքած Գրրգորեան, իր կեանքի ընթացքին, շատ մը առիթներով, մերժած է իր անունը դնել կառուցողորդ որեւէ շէնքի: Իր հերթին, Նեվադայի Առողջապահութեան եւ կենսաբանութեան ընկերակցութիւնը իր յայտարարութեան մէջ, նշած է որ Գրրգորեանի անշարժ կալուածքի ինստիտուտը

թիւնը նկատի առնելով բժշկական ուսումնարանի համար եղած մեծագումար յատկացումն ու Գրրգորեանի վայելած հոգակց համայնքին մէջ եւ որպէս անուանի բարերար, եզրայանգուած են այս որոշումին:

Այս առթիւ նշենք որ 135,000 քառ. ոտք «12,541 քառ. մէթր» շինարարութիւնը արդէն սկսած է անցեալ Հոկտեմբերին եւ պիտի աւարտի յառաջիկայ տարի: Իսկ նախատեսուած ծախսը 150 միլիոն տոլար է: Այս առթիւ ինք անպաշտօն կրպով յորջորջուած է «Լաս Վեկասի հիւրանոցներու Հայրը»: Յիշենք միայն երեք մծ պանդոկները MGM, Bally's եւ MGM Grand, որոնք կառուցուած են իր նախաձեռնութեամբ:

Մեծանուն բարերարը իր կեանքի ընթացքին բազմաթիւ բարերարութիւններ կատարած է: 1988ին Հայաստանի երկրաշարժին առթիւ 1 միլիոն տոլար յատկացուցած էր վերաշինութեան ծրագիրներուն:

The Armenian Observer

Կալկաթայի Յայոց Մարդասիրական Գեմարանի 200-Ամեակը

Կալկաթայի Հնդկաստան Հայոց մարդասիրական Գեմարանի հիմնադրութեան պանծալի 200-ամեակը նշուեցաւ Երեւանի Արուեստի Միութեան երդիքին տակ:

Չուգահեռ հանդիսութիւն մը կազմակերպուած էր նաեւ Հնդկաստանի մէջ: Կալկաթայի Գեմարանէն ներս ներկայ էին ուսուցիչներ, տեսչութիւնը, Հնդկահայոց վարչութիւնը, ինչպէս նաեւ համայնքէն անդամներ:

Կ'իմանանք թէ յառաջիկային Կալկաթայի Հայոց Մարդասիրական Գեմարանին մէջ պիտի բացուի

Թանգարան մը, հովանաւորութեամբ Հայաստանէն բարերար եւ գործարար Արա Յակոբեանի, որուն գաւակները կ'ուսանին այնտեղ: Այս առթիւ Հայաստանի կեդրոնական դրամատունը թողարկած է արծաթեայ յուշադրամ մը:

Նշենք նաեւ որ Կալկաթայի Հայոց Մարդասիրական Գեմարանը հիմնադրուած է 1821 թուականին: Մինչեւ 1870 ճեմարանն ունեցած է իր ինքնուրոյն կրթական ծրագիրը: Յետագային ան համապատասխանեցուած է Կալկաթայի համալսարանի քննութիւններու պահանջներուն:

ՄԱՐԱԶԴ

ՍՕՆԱ ՊԱՊԻԿԵԱՆ-ԷԼՔԱՏՈՒՄ 1951-2021

Սրտի դառն կսկիծով կը գուժենք մեր տիկնոջ, մօր, քրոջ եւ հարազատին՝ ՍՕՆԱ ՊԱՊԻԿԵԱՆ-ԷԼՔԱՏՈՒՄԻ մահը, որ պատահեցաւ Ուրբաթ, Ապրիլ 16ին, 2021, յետ երկարատեւ հիւանդութեան:

Թաղման արարողութիւնը տեղի պիտի ունենայ Հինգշաբթի, Մայիս 6, 2021, առաւօտեան ժամը 10:00ին Live Oak Memorial Park-ի մատրան մէջ, 200 East Duarte Road, Monrovia, CA:

Սգակիրներ՝ Ամուսինը՝ Էմիլ Էլքատուժ Զաւակը՝ Տէր եւ Տիկ. Ռաքի եւ Ռիթա Էլքատուժ Մայրը՝ Մելինէ Պապիկեան Քոյրը՝ Վերապատուելի եւ Տիկ. Տիգրան եւ Սիօն Շանլեան եւ զաւակները Եղբայրը՝ Տէր եւ Տիկ. Սէմ եւ Մայտա Պապիկեան եւ զաւակները Եղբայրը՝ Տէր եւ Տիկ. Արի եւ Սիլվիա Պապիկեան եւ համայն Էլքատուժ, Պապիկեան, Շուշանեան, Գրիգորեան, Քրիսթօ, Գալուստեան, Աջապահեան եւ Գալայնեան ընտանիքներ եւ հարազատներ:

ՅԱՒԱԿՑԱԿԱՆ

ԱՐԱ ՊՈՅԱՃԵԱՆԻ մահուան առթիւ տիար Սահակ Գթըֆեան իր խորագրաց ցաւակցութիւնը կը յայտնէ հանգուցեալի ընտանեկան պարագաներուն եւ մասնաւորաբար եղբօր՝ տիար Սեպուհ Պոյաճեանին: Առ այդ \$200 կը նուիրէ «Մասիս»ին:

Մինսկի Խմբի Ձեւաչափի Ակտիւացումը

Շարունակուած էջ 2-էն

Նաեւ ՌԴ ԱԳԻ Խօսնակ Մարիա Զախարովան՝ աուղիսի ժամանակ պատասխանելով հայ լրագրողի հարցին: Թուրքիան եւ Ատրպէյճանը, որքան էլ չուզեն, միեւնոյն է, ստիպուած են համակերպուել այն իրողութեան հետ, որ Արցախի Հանրապետութեան ժողովրդի դէմ սանձազերծած ագրեսիայով ինդիքը չեն կարողացել լուծել: Աւելին՝ այն հակաչական քայլերով հեռացրել են վերջնական կարգաւորման փուլից: Նրանք ստիպուած են ընդունել, որ առանց քաղաքական բանակցութիւնների եւ Արցախի Հանրապետութեան կարգավիճակի որոշման՝ հնարաւոր չէ հարցը փակել, եւ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի

ձեւաչափի ակտիւացումն այլընտրանք չունի: Այն գործող եւ արդիւնաւետ աշխատող հարթակ է: Արդիւնքներ չեն տալու նաեւ թուրքական կողմի ձգտումները Մինսկի խմբի համանախագահների թուի աւելացման ուղղութեամբ, քանի որ դրա շուրջ փոխհամաձայնութիւն չի լինի ոչ միայն հակամարտող կողմերի միջեւ, այլեւ տարածաշրջանում խաղաղոյնների շրջանում: Հետեւաբար, համանախագահների թուի փոփոխութեան ուղղութեամբ քայլերը ժամանակի ի գուր վատնում են, իսկ Մինսկի խմբի շրջանակներում կարգաւորման գործընթացի վերսկսումն անխուսափելի է:

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ»

Մոսկուայի Դաշնագրին (1921) Ոգին

Շարունակուած էջ 11-էն

եւ, որ Թուրքիա եւ Ռուսիա նախածրագրուած ձեւով վերջ տուին Մինսկի խումբի դարաբաղեան նախաձեռնութեան:

Բացայայտ կը դառնայ, որ Ռուսիա եւ Թուրքիա, Մոսկուայի դաշնագրին ոգիով, աւելի նախարարուն: 188ին դասուած է Կալկաթայի քոլէճներու շարքը: 1999ին Կալկաթայի գերագոյն ատեանի որոշումով, ճեմարանը յանձնուած է Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան ինստիտուտին: Նոյն դատավճիռով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին վերապահուած է ճեմարանը

պատուութիւն կու տան իրենց աշխարհաքաղաքական շահերուն, քան միջազգայնօրէն ճանչուած սկզբունքներուն, ինչպէս՝ ազգերուն քննորոշման իրաւունքին, մարդկային իրաւունքներուն, քաղաքական բազմակարծութեան եւ խաղաղ միջոցներով տագնապներու լուծման ընտրանքին:

րանը տնօրինելու իրաւունքը: Ներկայիս այս հաստատութեան ներս կ'ուսանին աշակերտներ Հայաստանէն, Հնդկաստանէն, Իրանէն, Իրաքէն, Սուրիայէն եւ այլ երկիրներէն: Մաներուն եւ ուսուցիչներուն կեցութեան, գրեական պիտոյքներուն եւ ամսականներուն ծախսերը ամբողջովին կը հոգայ ճեմարանը:

«Այաքս» Ամստրդտամ 35 Անգամ Ըլլալով Հոլանտայի Ախոյեան

Ամստրդտամի «Այաքսը» ժամանակէն շուտ ապահովեց ֆուլթպոլի Հոլանտայի Ախոյեանի տիտղոսը:

Հոլանտայի առաջնութեան 31-րդ հանգրուանին ամստերտամցիները 4:0 հաշուով սեփական դաշտի վրայ յաղթանակ տարին «Էմենի» նկատմամբ: Առաջնութեան աւարտէն 3 շրջան առաջ էրիկ Տեն Հագի գլխաւորած խումբը հաւաքած է 79 միաւոր եւ անհասանելի դարձած երկրորդ տեղը գտնուող «ՊՍՎ Էյնդհովենի» համար:

«Այաքս» պատմութեան մէջ 35-րդ անգամ դարձաւ Հոլանտայի ախոյեան: «ՊՍՎ Էյնդհովենը» 24 անգամ նուաճած է տիտղոսը:

«Զենիթը» Ռուսաստանի Ախոյեան

Ֆուլթպոլի Ռուսաստանի առաջնութեան 28-րդ հանգրուանին Սանկտ Պետերբուրգի «Զենիթը» սեփական դաշտին վրայ 6:1 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Մոսկուայի «Լոքոմոտիւին» եւ ժամանակէն շուտ նուաճեց ախոյեանի տիտղոսը:

Ախոյեանութեան աւարտէն 2 հանգրուան առաջ Սերգեյ Սեմակի գլխաւորած խումբը հաւաքեց 61 միաւոր եւ 9 միաւոր առաջ անցաւ երկրորդ տեղը գտնուող «Լոքոմոտիւին»:

«Զենիթը» 7-րդ անգամ դարձաւ Ռուսաստանի ախոյեան (2007, 2010, 2011/12, 2014/15, 2018/19, 2019/20, 2020/21): Սերգեյ Սեմակն առաջին մարզիչն է, որ «Զենիթին» 3 անգամ հասցուց ախոյեանութեան:

«Լիւերփուլի» Ու «Մանչեսթըր Եունայթըտի» Խաղը Յետաձգուեցաւ Երկրպագունրուն Պատճառով

«Լիւերփուլի» ու «Մանչեսթըր Եունայթըտի» միջեւ ֆուլթպոլի Անգլիոյ առաջնութեան 34-րդ հանգրուանի հանդիպումը Մայիսի 2-ին տեղի չունենցաւ անվտանգութեան նկատառումներով: :

Հանդիպումը առաջ «Մանչեսթըր Եունայթըտի» համակիրները ներխուժելով դաշտ կը պահանջէին ակումբի Ամերիկացի սեփականատիրոջ հրաժարականը: Անոնք դժգոհ էին վերջերս յայտարարուած եւ անմիջապէս մերժուած Եւրոպական Միւփըր Լիգայի ստեղծման առթիւ:

«Պարսելունան» Յաղթեց Մեսիի Երկու Կոլերուն Շնորհիւ

Ֆուլթպոլի Սպանիոյ առաջնութեան 34-րդ հանգրուանին գաթալոնական «Պարսելունան» 3:2 արդիւնքով յաղթանակ արձանագրեց «Վալենսիայի» նկատմամբ:

Հանդիպման բոլոր կողերը նշանակուեցան երկրորդ խաղակէսին: Երկու կողերու հեղինակ դարձաւ «Պարսելունայի» արժենթինացի յարձակող Լիոնել Մեսին, մէկ անգամ ալ յաջողութեան հասաւ ֆրանսացի Անտուան Կրիզմանը:

33-ամեայ Մեսին 28 կոլով կը գլխաւորէ ումբարկուներու ցուցակը: Այժմ «Պարսելունան» ունի 74 միաւոր եւ Մատրիտի «Ռեալի» հետ կը բաժանէ 2-3-րդ տեղերը: Առաջատար Մատրիտի «Աթլէթիքոն» հաւաքած է 76 միաւոր, իսկ «Վալենսիան» 36 միաւորով 14-րդն է:

«Ինթեր» Ժամանակէն Շուտ Դարձաւ Իտալիոյ Ախոյեան

Միլանի «Ինթերը» ժամանակէն շուտ նուաճեց ֆուլթպոլի Իտալիոյ ախոյեանի տիտղոսը: Այդ յայտնի դարձաւ առաջնութեան 34-րդ հանգրուանին տեղի ունեցած «Սասուոլո» - «Աթալանթա» խաղէն յետոյ: Հանդիպումը աւարտեցաւ 1:1 արդիւնքով եւ «Աթալանթան» կորսնցուց առաջատար «Ինթերին» հասնելու առիթները:

Անտոնիո Գոնթէի գլխաւորած խումբը ունի 82 միաւոր եւ առաջնութեան աւարտէն 4 շրջան առաջ 13-ական կէտով առաջ է 2-3-րդ տեղերը բաժանող «Միլանէն» ու «Աթալանթայէն»:

Յիշեցնենք, որ 2011/2012թթ. մրցաշրջանէն յետոյ Թուրինի «Եուվենթոսը» առաջին անգամ չկրցաւ նուաճել Իտալիոյ ախոյեանի տիտղոսը:

«Ինթեր» պատմութեան մէջ 19-րդ անգամ կը դառնայ Իտալիոյ ախոյեան: Նախորդ անգամ միլանեան ակումբը Իտալիոյ առաջնութեան յաղթած էր 2009/2010 մրցաշրջանին:

«Ռոմայի» Անյաջողութիւնները Կը Շարունակուին

Ֆուլթպոլի Իտալիոյ առաջնութեան 34-րդ հանգրուանին Հոմի «Ռոման» հիւրընկալուելով 0:2 հաշուով պարտուեցաւ «Սամպտորիային» եւ գրկուեցաւ մրցաշրջանը լաւագոյն քառեակին մէջ աւարտելու հնարաւորութենէն: Հայաստանի ազգային հաւաքականի կիսապաշտպան Հենրիխ Մխիթարեանը Պատու Ֆոնսեկայի գլխաւորած խումբի մեկնարկային կազմին մէջ եւ հանդէս եկաւ առանց փոխարինման:

«Ռոման» բոլոր մրցաշարերու ընթացքին չյաղթեց յաջորդական 6-րդ խաղը ըլլալով՝ կրելով չորրորդ պարտութիւնը: Մայրաքաղաքային խումբը 55 միաւորով 7-րդ տեղը կը գրաւէ, իսկ «Սամպտորիան» 45 կէտով 9-րդն է:

Հայաստանի Գաւաթին «Արարատը» Դուրս Ձգեց «Արարատ-Արմենիային» Եւ Հասաւ Եզրափակիչ

Ֆուլթպոլի Հայաստանի գաւաթի խաղարկութեան յաղթողի կոչումը կը վիճարկեն Երեւանի «Արարատը» եւ «Ալշակերտը»:

Երկրորդ կիսաեզրափակիչի պատասխան խաղին Հայաստանի ախոյեան «Արարատ-Արմենիան» 2:1 հաշուով տնային յաղթանակ տարաւ Երեւանի «Արարատի» նկատմամբ, սակայն այդ բաւականաչափ չէր եզրափակիչ դուրս գալու համար: Առաջին խաղին «Արարատը» յաղթած էր 2:0 արդիւնքով:

Աւանի Ֆուտպոլի ակադեմիայի մէջ տեղի ունեցած պատասխան խաղին «Արարատ-Արմենիայէն» աչքի ինկան ֆրանսացի կիսապաշտպան Եոան Գուֆրանը եւ Դաւիթ Տէրտէրեանը, իսկ հիւրերէն՝ սերպ յարձակող Ուրոշ Նենդովիչը:

13 տարի ետք «Արարատ» դարձեալ կը խաղայ Հայաստանի գաւաթի եզրափակիչին:

Յիշեցնենք, որ միւս կիսաեզրափակիչին «Ալշակերտը» 2 խաղերու (1:1, 3:1) արդիւնքի ընթացքին ուժեղ գտնուած էր Հայաստանի գործող գաւաթակիր Երեւանի «Նոայէն»:

Հայաստանի գաւաթի եզրափակիչը տեղի կ'ունենայ Մայիսի 15-ին Վազգէն Սարգսեանի անուան «Հանրապետական» մարզադաշտին մէջ:

ԿԻՍԱԵՅՐԱՓՈՒԿԻՉ

ARARAT 2-1 2-3 ARARAT

Գոլեր, 24՝ Տերտերյան, 78՝

Նենդովիչ 71՝

«Մանչեսթեր Սիթին» Խնդիրներ Չունեցաւ

Ֆուլթպոլի Անգլիոյ առաջնութեան 34-րդ հանգրուանին առաջատար «Մանչեսթեր Սիթին» հիւրընկալուելով 2:0 հաշուով յաղթեց Լոնտոնի «Քրիսթալ Փելասին»: Հիւրերը երկրորդ խաղակէսին 2 վայրկեանի ընթացքին աչքի ընկան արժենթինացի ումբարկու Սերխիո Ագուերոն եւ սպանացի յարձակող Ֆերան Տորեսը:

Խոսեակ Կուալտրոլայի գլխաւորած խումբը 34 խաղէն յետոյ ունի 80 կէտ եւ 13 միաւոր առաջ է երկրորդ տեղը ընթացող «Մանչեսթեր Եունայթըտէն» (33 հանդիւում): «Քրիսթալ Փելասը» (33 խաղ) 38 միաւոր 13-րդն է: